

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

**Демократизація освіти: партнерська
взаємодія навчального закладу
з громадою**

Навчально-методичний посібник за матеріалами інтернет-семінару
Ч.2

**Черкаси
2016**

ББК 74.04 (4Укр)3

Д 36

Рекомендовано до друку Вченою радою КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради».

Протокол № 4 від 28.12.2015 року

Упорядник:

Замулко О.І., завідувач лабораторії розвитку освіти та педагогічних інновацій КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради»

Рецензенти:

Волошенко О.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради»;

Жила І.А., заступник директора з навчально-виховної роботи Черкаської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №32 Черкаської міської ради

Д 36 Демократизація освіти: партнерська взаємодія навчального закладу з громадою / [уклад. О.І. Замулко]. – Черкаси, 2016.- 177с.

У навчально-методичному посібнику представлені матеріали учасників інтернет-семінару, який проводився лабораторією розвитку освіти та педагогічних інновацій комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» у лютому 2015 року з теми «Демократизація освіти: партнерська взаємодія навчального закладу з громадою».

Розглянуто досвід організації та розбудови громадсько-активної школи як осередку розвитку громад, партнерської взаємодії навчального закладу і громади, планування та проведення волонтерських акцій, моделювання діяльності колективу навчального закладу за умов орієнтації на задоволення освітніх потреб учнів, батьків, громади.

© КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради», 2016.

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РОЗБУДОВА ГРОМАДСЬКО-АКТИВНОЇ ШКОЛИ ЯК ОСЕРЕДКУ РОЗВИТКУ ГРОМАД.....	8
Бондаренко Л.С. Реалізація соціальних угод у громадсько-активній школі.....	8
Дзєга Л.П., Янголь М.П. Державно-громадське управління сучасною сільською школою.....	15
РОЗДІЛ 2. ДЕМОКРАТИЧНІ ОСНОВИ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І ГРОМАДИ.....	22
Чамата В.І., Сідельнікова О.П. Школа і громада – потенційні партнери у вихованні дітей.....	22
Загоруйко О.П. Роль та місце громадянської освіти в демократичному вихованні підростаючого покоління.....	28
Якушина Л.Л. Робота сучасного дошкільного навчального закладу щодо налагодження демократичних стосунків з родиною.....	34
Яковенко Л.М. Школа – соціально стабілізуючий і культурно-просвітницький осередок сільської громади.....	38
Троян Н.І., Ткаченко Н.М. Взаємодія навчального закладу і громади в умовах розбудови громадянського суспільства.....	46
Підручна Н.В. Школа і громадськість: співпраця та співтворчість.....	51
Науменко В.В. Демократичні основи партнерської взаємодії навчального закладу і громади.....	55
Кузько В.А. Взаємовигідне партнерство між школою та громадою – один із основних компонентів моделі діяльності громадсько активної школи.....	66
Денисюк Л.І. Харизматичний стиль керівництва як основа партнерської взаємодії навчального закладу та громади.....	71
Боровко Т.Ф. Демократичні основи партнерської взаємодії сім'ї, громади та навчального закладу.....	77
Бобошко Л.І. Шляхи забезпечення ефективної взаємодії навчального закладу і громади.....	86
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКИХ АКЦІЙ.....	97
Балюбах Т.І. Скільки в світі волонтерів, стільки і мотивів безкоштовної роботи.....	97
Бауер Т.Ф. Волонтерських рух – це новий крок на шляху сучасності.....	104
Бондаренко Т.В., Бондаренко О.Л. Основні напрямки практичної діяльності шкільного волонтерського загону (із досвіду роботи школи).....	110
Куцак О.В. Волонтерство очима вихованців Чорнявського навчально-виховного комплексу.....	117
Демчук М.П. Досвід роботи дирекції Боярського НВК по реалізації соціально-освітніх проектів з волонтером Корпусу Миру США Д. Боровіцом в 2010-2012 р.р.....	120
Дишлюк А.О. Діяльність загальноосвітнього закладу, щодо організації та	

проведення волонтерських акцій шкільними колективами.....	126
Клименко Т.Б. Волонтерський рух в сучасній сільській школі.....	130
Кузьменко Н.І. Організація волонтерської роботи в умовах середньої школи.....	135
Матвієнко Л.Д., Килимник В.М. Благодійність як один із ефективних способів виховання учнів в сучасному суспільстві.....	142
Придаток О.Д., Миколенко О.М. Повага і турбота – ознаки діяльності волонтерів.....	155
Ускучакова С.І. Волонтерство – це особливий погляд на життя.....	161
Віштак С.Г. Волонтерство – природна і необхідна частина життя у демократичному суспільстві.....	170

ВСТУП

Основною метою розвитку України є входження її до європейського простору з подальшою повною інтеграцією у Європейський Союз. Все це є можливим лише за умови демократизації суспільства, зростання громадянської культури та орієнтації на європейську шкалу цінностей з урахуванням ціннісних досягнень українського народу. Тобто необхідно змінити акценти у вихованні людини. Як цього досягнути? Мабуть, тільки почавши із змін в освіті.

«Входження в демократію» потребує від людини не лише розуміння людиною своїх свобод, але й здатності свідомо користуватися ними.

Одним із завдань освіти є виховання громадян України, їх підготовка до життя у демократичному суспільстві, усвідомлення та дотримання демократичних цінностей та законів. Ефективним способом пізнання демократії є набуття молодою людиною досвіду управління власною життєдіяльністю та громадськими справами. Шкільне самоврядування дає учням досвід впровадження демократичних цінностей у життя суспільства. Залучення учнів і батьків, членів піклувальної ради до обговорення проблем навчального закладу з метою пошуку та прийняття спільних рішень, утвердження власних прав та обов'язків, участі у формуванні та розподілі бюджету навчального закладу є елементами формування громадянського суспільства, в основі якого лежить певна модель державно-громадського управління.

Важливим є демократизація відносин «учитель-учень» та активне залучення батьківської громадськості до співпраці із загальноосвітнім навчальним закладом. Таке партнерство успішно реалізується у межах шкільної ради, батьківського комітету та піклувальної ради. Великий потенціал закладено і в активістах учнівського самоврядування. Лідери із притаманними їм позитивним іміджем, почуттям відповідальності та елементами самоменеджменту можуть стати надійними помічниками педагогів в організації навчально-виховного процесу й учнівського колективу.

Громада і школа спільними зусиллями досягають успіху в розвитку не тільки школи, а й громади, планують спільну діяльність, розробляють проекти, залучаючи до співпраці для ефективного функціонування школи і громади.

В основі громадсько-державного управління є ідея активної ролі громади та державних структур у забезпеченні функціонування, збереження й розвитку школи...

Реформування, модернізація освіти потребує змін в:

- структурі освіти – розширенні вибору типу навчального закладу (гімназій, ліцеїв, авторських шкіл, коледжів тощо з дійсно новими ідеями);
- управлінні освітою - громадському нагляді за навчальними закладами, (опікунські, піклувальні ради);
- партнерстві, співробітництві - технологічній перебудові процесу навчання (перенесення акценту на самостійну діяльність учня, під час якої захопившись роботою чи дискусією він «забуває вчителя» тому реалізується партнерство дійсно рівних людей);
- демократизації змісту навчання – (забезпеченні можливостей дитини для власної повноцінної діяльності, вибору навчальних предметів — відповідно до її індивідуальних потреб і можливостей (диференціація, профілізація, особистісно-орієнтований підхід);
- підборі кадрів – чіткому розподілі функцій суб'єктів діяльності (директор організує навчальний процес, вчитель, і техпрацівники реально несуть відповідальність за свою роботу (яка є реально оцінена матеріально та іміджево), учні несуть відповідальність за свою працю – навчання);

➤ засобах навчання – орієнтація на самостійну, диференційовану роботу учнів передбачає наявність індивідуальних засобів (комп'ютерів, різного типу посібників, роздавальних карток тощо);

➤ матеріально-фінансовій сфері – залученні зусиль і коштів державного і місцевого бюджетів, суспільно-громадських структур, юридичних осіб тощо (співпраця освіти з державними та приватними структурами - залучення громадськості до управління освітою на різних рівнях, створення громадських наглядових органів);

➤ післядипломній освіті – трансформувати у систему, що відповідає потребам самого педагогічного працівника (участі у конкурсі при працевлаштуванні, підвищенні професійного рівня, зарплати).

Для розвитку демократичного суспільства, що відповідає потребам усіх громадян, необхідно, щоб наступне покоління виросло активними громадянами. Саме тому роботу потрібно починати зі школи. Реалізуючи демократизацію школи, демократизацію уроків, можливість для членів громади отримувати освіту впродовж усього життя в таких умовах школа стає осередком розвитку громади.

Демократизація школи спрямована на формування демократичної культури як основи розвитку громадянського суспільства через реалізацію демократичних принципів у всіх аспектах шкільного життя та сприяння розвитку шкільного самоврядування. Діючи, незалежно один від іншого учнівське, педагогічне (педрода, методичні об'єднання), батьківське самоврядування (батьківський комітет, Асоціація батьків тощо) створюють єдину систему шкільного самоврядування, метою якого є реалізація законних прав і інтересів всіх учасників освітнього процесу в діяльності загальноосвітньої установи. Залучення більшої кількості людей у процес прийняття важливих для школи і громади рішень сприяє демократизації, врахуванню потреб кожного учасника навчально-виховного процесу, створює можливість для розподілу влади і відповідальності, введення більш демократичних форм управління школою, а також для активної участі в ньому мешканців громади. Учні, спостерігаючи приклади демократії в дії, і беручи участь у них поряд з дорослими, бачать, як теоретичні принципи перетворюються в реальне життя. Саме в школі дитина отримує перші трудові навички, вчиться соціальній взаємодії, у неї формуються життєві цінності, уявлення про свою роль як особистості та громадянина країни. Все це потребує створення концепції комплексного підходу до навчання, незалежно від предмета і вікової групи учнів. **Так як урок є основною формою навчання він потребує дотримання таких принципів:**

- активна участь кожного;
- заохочення лідерства;
- створення демократичної атмосфери;
- багатобічний розвиток і виховання учня;
- широке використання інтерактивних методів;
- рівність можливостей, де кожен учень може одержати найвищу оцінку;
- відкритість і співробітництво;
- пріоритет самооцінки як умова успішного навчання;
- критичне мислення;
- гнучка структура уроку.

Соціальні, політичні й економічні зміни, що відбуваються в українському суспільстві потребують розвитку нових форм відносин. Навчальний заклад завжди розвиває взаємовигідні відносини для спільного вирішення загальних проблем (між школою, вчителями, учнями, членами громади, владою і спонсорами). Такі відносини повинні бути взаємовигідними (необхідні зміни в законодавстві); прозорими; чесними; рівними. Їх характеризує також повага, двостороннє спілкування та волонтерство.

Партнерство школи і місцевої громади включає таку групу показників:

- спрямованість ресурсів школи на розвиток громади, громадянської самоорганізації і самоуправління;
- розвиток у школі та громаді традиції і практики громадянської активності;
- наявність на місцевому рівні реальних структур громадянського суспільства і гарантій їхнього стабільного розвитку.

Партнерство припускає розробку і впровадження механізмів спільної діяльності й ініціювання різних форм взаємодії з бізнесом, органами місцевого самоврядування, некомерційними організаціями, громадськістю.

Створення плану спільної діяльності - обов'язкова умова співпраці. Необхідно володіти сучасними технологіями роботи з громадськістю, засобами масової інформації, володіти механізмами залучення позабюджетних коштів, уміти спланувати й оцінити діяльність школи, змінити традиційні форми і методи роботи з учнями і батьками на інтерактивні. Усіма цими методиками володіє громадсько-активна школа.

Сьогодні дуже багато уваги приділяється ще одному компоненту громадсько-активної школи – волонтерству. Він спрямований на активізацію жителів громади для вирішення соціально-значущих проблем через навчання навичкам волонтерської діяльності, розробку і впровадження нових технологій волонтерства (організація волонтерських акцій і кампаній, і робота агентств волонтерської допомоги, і створення волонтерських бригад і клубів). Волонтерство для учнів – це можливість взяти участь у житті громади та реалізувати себе в конкретній діяльності для: вирішення екологічних проблем, захисті громадянських прав, організації спортивних і культурних заходів, допомоги ветеранам, людям літнього віку, інвалідам, малозабезпеченим, соціально-незахищеним, тощо.

Отже, демократизація освіти реалізується через організацію та розбудову громадсько-активної школи як осередку розвитку громади. Це впливає на переорієнтацію навчально-виховного процесу на особистість учня, формування активної громадської позиції, відповідальності перед собою та перед громадою за прийняті рішення у всіх учасників. Школа, перетворюючись у громадський центр, більше отримує реальної допомоги від місцевої громади, комерційних структур та влади та має збільшує свої можливості у задоволенні потреб споживачів своїх послуг.

РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКИХ АКЦІЙ

Т. І.Балюбах,
заступник директора школи з навчально-
виховної роботи Сунківської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів
Смілянської районної ради

Анотація

У статті розглянуто історію волонтерства як суспільного руху у світі та в Україні зокрема, його ролі у формуванні громадянського суспільства. Висвітлюється досвід волонтерського руху Сунківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Смілянської районної ради.

СКІЛЬКИ В СВІТІ ВОЛОНТЕРІВ, СТІЛЬКИ І МОТИВІВ БЕЗКОШТОВНОЇ РОБОТИ

Глибокі перетворення, які зараз відбуваються в Україні, вимагають нової оцінки багатьох соціальних проблем нашого суспільства. Повернення до справжніх ідеалів гуманізму нерозривно пов'язане з відродженням таких етичних якостей як милосердя, співчуття, доброта, соціальну значущість яких важко переоцінити. Саме тому волонтерство – один з видів залучення молоді до відстоювання активної громадської позиції, який дозволяє проявити максимально свої здібності та вміння.

Волонтер (з фр. *volontaire* (доброволець) з лат. *voluntarius, voluntas* (вільне волевиявлення), *volō* (бажання, намір)) — добровільний помічник. Це люди, які цілком безоплатно займаються громадською діяльністю, працюють у сиротинцях, притулках для неповнолітніх, школах-інтернатах, будинках престарілих тощо.

Існує припущення, що волонтерство як суспільний рух виникло на Заході, а першими волонтерами були самаритяни, які почали надавати допомогу усім, хто її потребував. 1859 рік вважається роком виникнення волонтерського руху у світі. Відомий французький письменник-журналіст Жан Анрі Дюнан, вражений наслідками кривавої битви при Сольферіно, запропонував створення Червоного Хреста — організації, яка б надавала першу медичну допомогу полоненим та пораненим та працювала на волонтерських засадах. У Європі після закінчення першої світової війни з'явилися люди, готові надавати допомогу постраждалим у війні. Саме у цей час були створені перші волонтерські організації. На сьогодні засновано Координаційний комітет міжнародної волонтерської служби (CCIVS) під егідою ЮНЕСКО зі штаб-квартирою у Парижі. [1]

Сутність слів «волонтер», «волонтерство» можна визначити як особливу форму спонтанного самовиявлення вільних громадян і добровільно сформованих ними для обстоювання власних інтересів організацій та об'єднань в усіх сферах життя суспільства і як певну систему відносин, яка склалась для досягнення певної спільної мети – реалізації власних бажань, себе через надання безкорисливої допомоги іншим. [2]

В Україні поняття «волонтерські організації», «волонтерство», «волонтерський рух» стрімко набуває масового поширення. Будучи закоріненим у традиції безкорисливої допомоги нужденним, історично притаманній українській національній культурі, вітчизняний волонтерський рух з кожним роком набуває усе більшої потужності, об'єднує усе більше громадян та залучає значні ресурси. Здавна існувала серед українців традиція громадської роботи, взаємодопомоги, піклування про

ближнього. Людей, які працювали у цій сфері, називали громадськими діячами, альтруїстами, добродійцями, добровольцями. Зараз їх називають волонтерами.[3]

Волонтерський рух — добродійна діяльність, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту та процвітання. Людину, яка добровільно надає безоплатну соціальну допомогу та послуги інвалідам, хворим, особам і соціальним групам, що опинилися в складній життєвій ситуації, називають волонтером.[1]

Волонтерський рух існує вже багато сторіч. І хоча в різних країнах це явище має різні назви, воно є універсальним людським феноменом, який зустрічається в усіх культурах, серед представників обох статей і людей різного віку. Він є однією з найефективніших форм роботи з молоддю, невичерпним джерелом набуття громадянської освіти, дає можливість реалізувати себе у суспільстві.

Мотиви для вступу до рядів добровольців можуть бути самими різними: потреба в спілкуванні, активності, реалізації своїх здібностей, суспільному і державному визнанні; бажання більше дізнатись про нову роботу або професію; переконання етичного і релігійного характеру. Волонтерами можуть стати студенти під час проходження практики. Їх мотиви – самореалізація, професійна підготовка, написання диплома або наукової роботи. Дуже часто добровільними помічниками стають ті, хто вже отримав допомогу і підтримку від організації і тепер хотів би передати власний досвід подолання критичної ситуації тим, хто цього потребує.

Аналіз історії розвитку волонтерства у різних країнах доводить, що основною галуззю діяльності добровольців є соціальна, тобто та важлива сфера діяльності, у якій участь держави визнається недостатньо ефективною.

Волонтерство – можливість соціального самоствердження, але не єдина, тому хтось залишається надовго, а для когось – це один з апробованих та залишених варіантів, тому, частка «затриманих» залежить від серйозності підходу дорослих до діяльності волонтерів-підлітків. Для них дуже важлива увага до роботи, яку вони виконують, рівні права у стосунках із старшими, оцінка не лише з боку дорослих, але й однолітків. Саме визнання їхньої роботи в очах однолітків стає визначним у вирішенні питання продовжувати волонтерську роботу чи ні.

Згідно із законопроектом «Про волонтерський рух» волонтерство – це будь-яка соціальна, суспільно корисна, неприбуткова та вмотивована діяльність волонтерів та волонтерських організацій, що провадиться шляхом виконання робіт, надання послуг фізичним, юридичним особам та суспільству загалом. Такою не вважається одноразова чи випадкова діяльність або така, що здійснюється на підставі родинних чи дружніх стосунків. Волонтери активно задіяні в галузі культури та спадщини, захисту довкілля, соціальної допомоги, у співпраці в сфері розвитку та спорту, а також у подоланні наслідків природних катастроф. [4]

Надання соціальної допомоги волонтером – процес багатогранний. Це може бути масова робота волонтерів по проведенню дослідження або масового заходу. Може бути робота у невеликих групах. Найвідповідальнішим видом волонтерської роботи є індивідуальний. Тому включати в процес волонтера необхідно поступово: спочатку – колективна робота, потім – в малих групах, і вже після цього – індивідуальна робота.

Найважливіше у роботі волонтера нашої школи – усвідомлення необхідності власної діяльності та наявності бажання працювати. Головна перевага волонтерів полягає в тому, що вони виконують роботу, яка їм подобається, й отримують задоволення, коли бачать результати. Так почуваються люди, коли знають, що вони цінуються і визнаються. Для кожної людини, яка виконує роботу, а тим більше на добровільних засадах, важлива оцінка її діяльності. Тому кожен, хто бере участь у волонтерській діяльності, в рамках шкільної асоціації «Сонячні промінці», що діє в нашій школі, завжди має бути оцінений об'єктивно.

З іншого боку, вчителі нашої школи добре розуміють, що волонтерство – один з видів залучення молоді до відстоювання активної громадської позиції, який дозволяє проявити максимально свої здібності та вміння, завдяки яким можна допомогти іншим людям у вирішенні їх проблем. В сучасних умовах потрібно досконально і всебічно розглянути питання щодо актуальних проблем молоді та сучасного стану державної молодіжної політики. Назріла гостра необхідність посиленої уваги до молоді з боку держави. «Державна молодіжна політика може вважатися ефективною, якщо в досить стислі історичні періоди сприятиме розумінню в суспільстві ідеї стабільного розвитку молоді, охорони цінностей, демократичного розвитку як основи забезпечення консенсусу з принципових питань молодіжного державного будівництва в контексті сучасних викликів і загроз.» [2]

На сьогодні згідно з даними Держкомстату в Україні налічується майже 15 мільйонів юнаків і дівчат у віці з 14 до 35 років, із них понад 1,5 млн. – студенти вузів I-IV рівнів акредитації. Тому молодіжний людський капітал є однією з найважливіших основ майбутньої конкурентоспроможності нашої держави.

Найважливішими для молоді є доступ до якісної освіти, медичних послуг, робочих місць, інформації, спорту та дозвілля. Але в умовах глибокої трансформації суспільних відносин значна частина української молоді втратила позитивні життєві орієнтири. Можливості реалізації життєвих планів та прагнень для багатьох молодих людей виявилися істотно обмеженими коли поширюються негативні явища, які хибно сприймаються як вияви свободи особистості. Зараз очевидною стала необхідність розгортання активного пропагування здорового способу життя з метою обмеження ризикованої поведінки молодого покоління, і саме цієї думки притримуються всі вчителі нашої школи. Волонтерство в середовищі здорового способу життя – одне з найважливіших, бо саме у цій сфері волонтери прикладають максимум зусиль для інформування людей про загрози та небезпеки пияцтва, наркоманії, інфекцій, що передаються статевим шляхом та інші.

Вважаю, що найпотужніша зброя проти негативних явищ у молодіжному середовищі – це своєчасна профілактична та просвітницька робота щодо здорового способу життя. Найбільший вплив на учнівську аудиторію справляє методика «рівний-рівному», за якою і працює більшість волонтерів.

Кожен молодий громадянин повинен свідомо і відповідально ставитися до свого здоров'я. Країні необхідне проведення широкомасштабних антиалкогольних та антитютюнових програм із спрямуванням деякої частини податку із цих товарів на охорону здоров'я, поширення соціальної реклами, обмеження комерційної реклами лікарських засобів і продуктів, які негативно впливають на здоров'я.

Особливо активні у волонтерському русі молоді люди. Мабуть так відбувається тому, що вони гостро бачать соціальну несправедливість; розшарування суспільства; оточуючих людей, які потребують допомоги, і, головне, мають сили та натхнення своїми діями допомогти іншим. Другим словом, їм властивий «юнацький максималізм». Всебічний та гармонійний розвиток молоді можливий лише за умови дотримання єдності та взаємодії таких його основних складових, як освіта, патріотичне виховання, фізичне виховання та спорт, культура та дозвілля, формування здорового способу життя, участь у громадському житті.

Безперечно, проведення волонтерських акцій – потрібна і гідна справа. Вони не тільки допомагають людям, які потребують цієї допомоги, а й виховують в душах і серцях українців такі необхідні вміння та характеристики, як відповідальність, лідерство, альтруїзм, сумлінність, емпатія та інші. Більшість громадських лідерів, видатних діячів, політичних лідерів в минулому мають саме досвід волонтерської діяльності та діяльності у молодіжних громадських організаціях.

Одне з основних завдань волонтера, крім надання допомоги, – повести за собою, переконати у можливості змін і показати своїм прикладом, що зміни на краще можливі.

Лідерські якості – важливі характеристики сучасної людини, адже в останні роки все більше стверджуються цінності творчої і інтелектуально розвинутої людини, не оминаються також економічний розвиток, досягнення, особисте матеріальне забезпечення людини. А це, в більшості випадків, можливе за умови вміння людини постояти за себе, досягати поставленої мети, бути лідером. Точаться дискусії про вродженість чи набутість лідерських якостей, однак всім зрозуміло, що такі якості необхідно виховувати в собі. Лідерські якості також виховуються під час перебування молодшої особи в межах певної інституції (школи, навчального закладу, громадської організації тощо). Саме такої думки притримуються вчителі, що працюють в нашій школі, бо школа, це ніби маленька держава.

Входження України в новий період розвитку всіх сфер соціально-економічного життя висуває на передній план формування особистості, провідною якістю якої є активне ставлення до дійсності, вміння користуватись головним надбанням демократичного суспільства – свободою та можливістю творчої самореалізації. Саме участь у волонтерському русі дає можливість молодим людям самореалізуватися з однієї сторони, відчутти себе причетними до участі в державних справах, з другої сторони. [5]

Отже, для молодих людей участь у волонтерській діяльності має такі переваги:

- допрофесійна підготовка, професійне становлення та самовизначення;
- оволодіння практичними знаннями та навичками під час соціальної роботи з дітьми та молоддю;
- досвід індивідуальної та групової роботи з людьми;
- нові друзі, змістовна зайнятість, цікаве дозвілля, можливість допомогти іншим;
- розвиток лідерських якостей, творчих здібностей, самовираження та становлення молодшої людини як особистості, як активного члена суспільства;
- можливість брати участь у процесах прийняття рішень. [6]

Милосердним повинен бути не тільки той, кому довелося зазнати скрути. Милосердя до ближнього, до матері, до дитини, до знайомих людей ніколи не повинно згаснути і затьмаритися. Будучи складовою частиною виховання в цілому, волонтерська діяльність впливає не тільки на свідомість, але і на відповідну сторону поведінки, формує переконаність у необхідності відкрити душу назустріч тим, хто потребує допомоги, теплого слова, співчуття, розуміння.

Волонтери Сунківської ЗОШ I-III ступенів не отримують матеріальної допомоги у вигляді заробітної плати, проте вони мають дещо інше - розвиток власних здібностей, моральне задоволення, відчуття власної необхідності тим, хто потребує допомоги, відчуття, що вони приносять користь, отримують нові знання. Волонтер - це передусім, добра, милосердна людина, яка володіє неабиякими комунікативними навичками і приваблює до себе людей, розуміє проблеми оточуючих та співчуває їм, має бажання безкорисливо допомогти вирішувати проблеми інших людей. До того ж, волонтер характеризується порядністю, уважністю, відповідальністю, відвертістю.

У школі створена і діє асоціація волонтерського руху «Сонячні промінці». Оскільки робота в цій організації є не примусовою, не нав'язливою, а добровільною, «за покликом серця», - то в ній діє 59 учнів школи, що становить 56 % від всієї кількості школярів. Щорічно на передодні Дня волонтера 5 грудня проводить загальношкільна лінійка, на якій проводиться прийом в ряди волонтерів нових добровольців.

До шкільної асоціації «Сонячні промінці» входять:

❖ Лекторська група «Підліток» - проводить просвітницьку роботу в школі, пропагують здоровий спосіб життя. Учні лекторської групи з початку навчального року активно працюють над просвітницькою діяльністю: впроваджена форма роботи - урок-повідомлення знайшла своє місце у виховній роботі школи. Учні готують повідомлення на теми, які пропонуються вчителями і зацікавлюють дітей та відповідають віковим особливостям учнів. Діти розповідають про цікаві факти учням всіх класів, або ж перед

всіма учнями на загальношкільній лінійці. Традиційними стали уроки Мужності, мітинги Слави, естафети Пам'яті до дня визволення Смілянщини від німецько-фашистських загарбників, святкування Дня Перемоги та річниці Революції Гідності. Напередодні цих свят волонтери ініціюють проведення операції «Добрий ранок, ветеране!», «Ветеран живе поруч». Волонтери організують тематичні виставки, випускають стінгазети Силами волонтерів та за допомогою вчителів створено куточки, присвячені Всесвітньому Дню авіації та космонавтики «Розвиток космонавтики» та річниці аварії на Чорнобильській АЕС «Вони вступили в бій з невидимою смертю», проведено годину-реквієм спільно з сільською радою та будинком культури «Подвиг Героїв Небесної Сотні», щорічна літературно-музична композиція «Чорнобильська зірка полин» та проведена науково-теоретична конференція «Наслідки екологічних катастроф». Особливо хвилюють старшокласників останні події, що відбуваються в Україні. Учнями зібрано матеріал про Героїв Небесної Сотні та ведеться робота по збору матеріалів про жителів Смілянщини, які є учасниками АТО на сході країни. Ще діти разом з батьками та працівниками школи надають матеріальну та грошову допомогу Українській Армії.

Проводиться висвітлення негативного впливу тютюну, алкоголю, наркотиків у шкільному «Інформаційному центрі», разом із психологом учні 8-11 класів переглядають і обговорюють кінофільми із зазначених проблем, проводяться конкурси малюнків та плакатів щодо здорового способу життя «Ні, палінню!», «Я голосую за здоров'я!», проведено акцію «За майбутнє України без СНІДу». Вже не перший рік команда Сунківської школи є переможцем фестивалю «Молодь обирає здоровий спосіб життя», де учні проявляють не тільки свою активну громадянську позицію, а й лідерські якості.

З метою популяризації своєї діяльності волонтери проводять рекламні акції під гаслом: «Хто такий волонтер?» Це сприяє залученню інших дітей до добровільних акцій та допомозі волонтерам.

Не забувають добровольці і про учнів початкових класів. Вони організують дозвілля на перервах: грають в ігри, проводять вікторини, карооке, конкурси у шкільній бібліотеці. Не проходить жодного свята в початковій ланці без допомоги волонтерів. Діти допомагають у підготовці, прикрашанні залу, проведенні свята. Власноруч виготовляють прикраси на Новий рік. В минулому році ними були виготовлені екібани з природного матеріалу, які прикрасили столи в шкільній бібліотеці.

❖ Волонтерський загін «Милосердя». Допомагає вчителям-пенсіонерам, приймає активну участь у шкільних заходах, акціях «Червоний хрест дітям, хворим на туберкульоз», конкурсах, виступах агітбригад «Молодь обирає здоров'я» тощо. Допомагає вчителям-пенсіонерам по господарству, прибрати огород, перебрати картоплю, діти допомагають у прибиранні подвір'я від сміття та листя, збирати в саду яблука, двічі на тиждень учні допомагають прибрати в квартирі, занести з погріба необхідні продукти харчування, приносять хліб із магазину та інші продукти харчування. Після закінчення Свята Врожаю, діти частують пенсіонерів солодощами власного приготування. Також віднесли їм консервовані продукти, що принесли на виставку. Вітають з Днем Вчителя, Восьмим березням та запрошують на шкільні концерти з нагоди цих свят. Почесними гостями вчителі-пенсіонери є і на традиційних Першому та Останньому дзвониках. На протязі року члени загону контролюють проведення акції «Чисте подвір'я», під час якої учні школи проводять прибирання пришкольної території, Обеліска Слави та пам'ятника Невідомому Солдату. До учнів старшої і середньої ланки приєднуються і молодші школярі, які слідкують за чистотою подвір'я під час роботи відпочинкового табору «Сонечко» та табору праці і відпочинку «Ровесник». Протягом року діє організована волонтерами акція «Милосердя», коли відбувається збір речей для малозабезпечених сімей. До цієї акції приєднуються і працівники школи. Волонтери взяли шефство над дитячим садочком «Ромашка».

Кожного року проводяться акції по збору іграшок та книжок для малечі. Учні 4 класу підготували подорож до Країни казок з переглядом української народної казки «Рукавичка» та театралізовану постановку «Ходить гарбуз по городу», з якими завітали і до учнів 1-2 класів. В планах виховної роботи включено цикл бесід «Дитина і духовність», на яких волонтери з учнями та вчителем обговорюють питання ввічливості, дружби, скромності, охайності, доброти, правдивості, чесності, співчуття, чуйності, справедливості, сміливості, добра та зла.

❖ Пошуковий загін «Паросток» та гурток «Патріот». В минулому році була організована і проведена акція «Посади калину біля школи». Біля школи були висаджені кущі калини і бузку. В цьому навчальному році учні взяли на себе відповідальність за акцію «Квіти біля школи». Волонтери взялися за перебудову шкільних клумб, висадили на них багаторічні квіти, робота продовжиться навесні. Походи до лісу, допомога Сунківському лісництву у збиранні елітного посадкового матеріалу дуба, літературний альманах «За сторінками Червоної Книги рідного краю», написання творів про ліс, виставка-конкурс малюнків «Збережемо рідну природу», екологічна гра «Рослини рідного краю», години спілкування, цікаві та змістовні виховні години – звичні справи для волонтерів Сунківської школи. Найактивніше пройшла робота по прибиранню шкільної території та благоустрій території села: Обеліск Слави, Могила Невідомого Солдата, могила російського партизана Шифанова.

Члени гуртка «Патріот» - досліджують різні власні назви рідного села, записують забуті обряди, звичаї, зібраний матеріал оформлюють і ним поповнюють шкільний музей. Зібрали і оформили матеріал про гончарну справу, вишивальну майстерню. Зібраний матеріал стає основою для написання різноманітних творів (учні прийняли участь у акції «Україна вишивана» у написанні науково-практичної роботи), для організації вечорів народознавства, концертів, виставок тощо. Учні, як люблячі діти рідної природи, беруть активну участь в екологічних акціях, різноманітних операціях, святах, конкурсах, вікторинах. Проводять збір матеріалів про події Великої Вітчизняної війни, Голодомору 1932 - 33 років, є активними учасниками учнівських конференцій, засідань «круглого столу», виконують науково - пошукові роботи із зазначених питань; солдата Шифанова, Могила «Жертвам голодомору 1932-33 років».

Яким ми бачимо волонтера у майбутньому:

1. Демократичним.
2. Завжди відгукується на заклик про допомогу.
3. Раціонально використовує свій час та час інших.
4. Доводить до успішного завершення взяту роботу та поставлені цілі.
5. Морально чистим і таким, що поважає працю інших волонтерів.
6. Оптимістичним.
7. Ініціативним.
8. Наполегливим.

23% українців займається волонтерством, більш як половина волонтерів має вищу освіту. Про це свідчать результати опитування, проведеного GFK Ukraine, які представив заступник директора цієї соціологічної компанії Гліб Вишлінський, повідомляє [УНІАН](#). «Майже чверть українців (23%) мали досвід волонтерства та 9% українців почали займатися волонтерством протягом останнього року», - сказав він. Також Вишлінський повідомив, що «основним напрямком діяльності волонтерів у 2014 році стала допомога українській армії та пораненим – цим займалися 70% волонтерів. До подій Майдану найбільш актуальними напрямками діяльності були допомога соціально незахищеним групам населення та благоустрій громадського простору». Крім того, він відзначив, що «найбільша група волонтерів – ті, які займаються волонтерством 1-2 рази на місяць. Більшість волонтерів вказали, що займаються волонтерством самостійно, та не зазначили участь у конкретних проектах».[7]

Згідно з результатами дослідження, більш як половина волонтерів мають вищу освіту, 43% волонтерів належать до середнього класу, серед всієї вибірки таких 35%.

Дослідження проводилось з 20 по 26 листопада цього року GFK Ukraine на замовлення Програми розвитку ООН в Україні.

Вибірка складає 1 тисячу респондентів у віці 16 років і старше. Вибірка репрезентативна населенню України (за винятком Криму) за регіоном, розміром населеного пункту, статтю та віком згідно з даними Державної служби статистики станом на 1 січня 2013 р.

Завдяки методу дослідження опитування також проводилось на територіях, які знаходяться в зоні АТО. Метод дослідження: САТІ – телефонні інтерв'ю, дзвінки на мобільні номери.

Створення демократичної держави з сучасною соціально спрямованою економікою буде ефективною лише за активної участі молоді. Необхідно розкрити і втілити творчий потенціал молоді, а її соціальний ресурс вважати однією з найважливіших основ модернізації суспільства.

Сьогодні в кожній області, кожному місті та селі нашої держави є хоча б одна група волонтерів, що свідчить про визнання українським суспільством значущості волонтерської діяльності та повернення до християнських цінностей милосердя та благодійності. Це ще раз засвідчує те, що милосердя та благодійність залишаються незмінними атрибутами життя людини в сучасних умовах.

Діапазон особистісних якостей людини дуже великий і широкий. Людина прагне удосконалити себе, знайти своє призначення і місце в житті. Волонтерська діяльність – це шлях до самопізнання і самоперевірки. Тому у добровільній роботі беруть участь різні категорії волонтерів. Ряди волонтерського руху завжди поповнюються, адже людські ресурси невичерпні, а отже волонтерська система буде функціонувати безперебійно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Василенко І. З наближенням Євро-2012 волонтерство в Україні набуває нового статусу та ваги в суспільстві / І.Василенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Publication/4796>
2. Лозовицький О.С. Молодіжне лідерство і волонтерство в Україні / О.С.Лозовицький[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=73474
3. Лях Т. Л. Волонтерство як суспільний феномен / Т. Л. Лях // Проблеми педагогічних технологій : зб. наук. пр. / Волинський державний університет імені Лесі Українки / Т.Л. Лях. – Луцьк : Волинський академічний дім, 2004. – Вип. 3-4.
4. Лях Т. Л. Сучасні тенденції розвитку волонтерських організацій в Україні / Т. Л. Лях // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., (Київ, 22–23 квіт. 2002 р.) : [у 2 т.] / [за ред. М. І. Шкіля та ін.]. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – Т. 1.
5. Майже кожен четвертий українець займається волонтерством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/12/05/mayzhe_kozhen_chetvertyy_ukrayinec_zaymayetsya_v_olonterstvom___opytuvannya

Т. Ф. Бауер,
заступник директора з навчально-виховної
роботи Валявської загальноосвітньої
школи I-III ступенів Городищенської
районної ради

Анотація

У статті розглянуто роль волонтерських організацій у формуванні громадського суспільства. Звернено увагу на особливості волонтерства в Україні та необхідність проведення волонтерських акцій серед школярів. Уміщено матеріал із досвіду організації роботи шкільного волонтерського загону «Добриня».

ВОЛОНТЕРСЬКИХ РУХ – ЦЕ НОВИЙ КРОК НА ШЛЯХУ СУЧАСНОСТІ

Із часів проголошення незалежності Україна прагне побудувати економічно розвинене, соціально захищене, демократичне, політично стабільне суспільство, основане на принципах свободи, гуманізму та творчості. Як свідчить практика, існуючі державні структури не спроможні задовольнити всі потреби суспільства, тому саме громадський рух стає все більш і більш вагомим. [3, с. 15].

Реалізація мети розбудови соціально правової держави тісно пов'язана з формуванням громадянського суспільства, складовим елементом якого є недержавні, некомерційні об'єднання громадян, які прагнуть не до одержання надприбутків, а спрямовують свої зусилля на безкорисливу допомогу, - профспілки, благодійні фонди, молодіжний рух, жіночі, релігійні, волонтерські організації. Їх головне завдання – відстоювання прав і свобод громадян, задоволення їх основних політичних, економічних, правових, культурних, і перш за все, соціальних інтересів. [4, с. 15].

Особливим об'єднанням громадян є волонтерські організації. Останні події в Україні показали, що саме останнім часом волонтерський рух розвивається надзвичайно активно.

У перекладі з французької слово «волонтер» - доброволець. Тож, волонтерський рух – це об'єднання людей, які добровільно взяли на себе певну суспільно важливу роботу. У вузькому розумінні волонтери – люди, які безоплатно надають допомогу тим, хто її потребує. Волонтерство – це добровільний вибір, що відображає особисті погляди і позиції; це активна участь громадянина в житті суспільства, що виражається, як правило, у суспільній діяльності в межах різного роду асоціацій. Волонтерство сприяє покращенню якості життя, особистому процвітанню й поглибленню солідарності, реалізації основних потреб на шляху будівництва більш справедливого і мирного суспільства, більш збалансованому економічному і соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій та передбачає суспільно корисну роботу в соціумі, активну позицію особистості стосовно нагальних суспільних проблем. Усе це обумовлює **актуальність** та значимість волонтерів як активних членів суспільства. [4, с. 18].

Питання добродійності, молодіжного лідерства і волонтерства у вітчизняній науці та практиці досліджували О. Безпалько, О. Брижовата, Р. Вайнола, І. Грига, М. Дейчаківський, Л. Дума, З. Зайцева, А. Зінченко, І. Зверева, Н. Заверико, І. Іванова, Н. Івченко, А. Капська, О. Карпенко, Л. Коваль, Н. Комарова, О. Кузьменко, О. Лисенко,

О. Лозовицький, В. Назарук, І. Пінчук, Н. Романова, Ф. Ступак, С. Толстоухова, І. Трубавіна, О. Шатохіна, О. Яременко. При цьому вітчизняні дослідники спрямовують свою увагу на змісті волонтерства, принципах та практичному досвіді організації волонтерської діяльності, питаннях практичної підготовки волонтерів до роботи з різними категоріями населення.

Без перебільшення сучасне волонтерство здобуло оцінку світового феномену. У європейських країнах добровільна допомога населенню входить до загальної державної системи соціальної допомоги і є її важливим елементом, тому одночасно зі становленням національних моделей волонтерської діяльності відбулося становлення міжнародних волонтерських організацій.

В Україні волонтерський рух серед молоді набув масового характеру у різних сферах суспільного життя, зокрема, в області освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення тощо. Особливість волонтерського руху в Україні полягає в тому, що найбільш чисельною групою волонтерів є учнівська та студентська молодь. [5, с. 32].

Волонтерство – альтруїстичний вид діяльності, однак все більше людей долучаються до безкорисливої допомоги, відчуваючи, що саме так можна зарадити проблемам дітей-сиріт, інвалідів, хворих, старих, немічних людей, переселенців, які особливо гостро потребують підтримки від держави, та, на жаль, змушені потерпати від соціальної несправедливості, розшарування суспільства, байдужості чиновників. Тому особливо активні у волонтерському русі молоді люди, котрі прагнуть жити в демократичній, економічно розвиненій країні, де люди будуть відчувати себе соціально захищеними. [9, с. 223].

Роль волонтерства у соціальній сфері визнана на державному рівні, що знаходить своє підтвердження в окремих законодавчих документах, зокрема у законах України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про соціальні послуги», в яких добровільна праця волонтерів визнається як необхідна та суспільно корисна.

Проведення акцій – потрібна й гідна справа, особливо серед школярів, адже волонтерство – не тільки допомагає людям, які потребують цієї допомоги, а й виховує в душах і серцях юних українців такі необхідні риси, як відповідальність, лідерство, альтруїзм, відповідальність, милосердя, доброту, сумлінність та інші. [8, с. 408].

Стало очевидним, що ті громадські та політичні лідери, видатних діячі, які в минулому мають саме досвід волонтерської діяльності та діяльності у молодіжних громадських організаціях, спроможні діяти в інтересах народу, країни. Тому, крім надання допомоги, волонтер має ще одне завдання – повести за собою, уміти переконати власним прикладом можливість змін на краще.

Волонтерство в середовищі здорового способу життя – одне з найважливіших, бо саме у цій сфері волонтери прикладають максимум зусиль для інформування людей про загрози та небезпеки пияцтва, наркоманії. Багато волонтерів працюють при центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, при центрах ресоціалізації наркозалежної молоді тощо. Також під час проведення заходів розповсюджується література профілактичного спрямування.

Україна стоїть на шляху входження в новий період розвитку, реформи торкнулися всіх сфер життя. А це висуває на перший план формування активної особистості здатної до творчої самореалізації. Саме участь у волонтерському русі дає можливість молодим людям самореалізуватися з однієї сторони та відчути себе причетними до участі в державних справах з іншої.

Особливість волонтерського руху в Україні в тому, що левову частину в ньому складає саме учнівська та студентська молодь. Участь молодих людей у волонтерському русі дає їм змогу зробити особистий внесок у розв'язання соціальних проблем, випробувати свої можливості, беручи участь у проектах і програмах соціальної спрямованості. [5, с. 12].

Що приваблює молодь? Перш за все: професійне самовизначення; оволодіння знаннями та практичними навичками соціальної роботи; досвід індивідуальної та групової роботи з ровесниками та дорослими; нові друзі, цікаве дозвілля, змістовна зайнятість, можливість допомогти іншим; розвиток лідерських якостей, творчих здібностей, самовираження та становлення молодої людини як особистості, як активного члена суспільства; можливість брати участь у процесах прийняття рішень, які стосуються молоді. Перелік робіт, що здійснюють волонтери: соціальний супровід сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, проведення ігротек, допомога дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, розповсюдження соціальної реклами, допомога ветеранам війни та праці, профілактика правопорушень та негативних явищ в дитячому та молодіжному середовищі, організація змістовного дозвілля дітей та молоді, робота за програмою «рівний-рівному», інформування громадськості з питань європейської інтеграції, допомога постраждалим аварії на ЧАЕС, бійцям АТО та переселенцям.

З початком окупації Криму Росією у березні 2014 року та антитерористичної операції на сході України у квітні 2014 року в Україні активізувався волонтерський рух, який має на меті:

❖ допомогу бійцям українських силових структур та добровольчих батальйонів в отриманні сучасного обмундирування, амуніції, технічних засобів, транспорту тощо для успішного проведення антитерористичної операції на сході України;

❖ допомогу внутрішньо переміщеним особам, які вимушено залишили свої домівки у Криму та на Донбасі, у пошуку житла, допомогу речами першої необхідності, їжею та одягом.

Серед волонтерських організацій, які допомагають підрозділам українських силових структур найбільш відомі: «Повернись живим».

Таким чином, залучення людей до волонтерського руху відбувається різними шляхами. Тому ряди волонтерського руху завжди поповнюються, адже людські ресурси невичерпні, а отже волонтерська система буде функціонувати безперебійно.

На зміну колишнім «Тимурівцям» у школи прийшли волонтерські загони. Наш навчальний заклад також приєднався до волонтерського руху, прагнучи зробити посильний внесок у розв'язання соціальних проблем, перевірити свої можливості та здатність безкорисливо допомагати, співпереживати, відчувати свою значущість та роль у суспільстві, починаючи з малого: свого села, школи, дитячого садка, лікарні, будинку для престарілих. Формування волонтерської команди спочатку почалося на базі учнів 3 класу (класний керівник Гайдай Л.О.), а потім переросло у добровільний загін «Добриня» з числа всіх бажаючих учнів школи, який налічує близько 50 осіб. Керівник загону Горбань А.М., людина соціально активна, творча, спрямовує роботу «добринівців», організовує навчання, формуючи знання з соціальних проблем, уміння бачити й оцінювати реальне життя різних верств населення, не просто співпереживати, а й діяти, тобто допомагати і словом і ділом.

Тож, **метою** волонтерського загону «Добриня» є:

- виховання в молоді любові до рідної землі, почуття дружби, взаємодопомоги;
- прагнення робити людям добро;
- підвищення громадської активності.

Девіз: «Світ прекрасний, твори, дерзай і про добро не забувай!»

Відповідно визначені основні завдання:

- допомагати іншим;
- зробити світ кращим;
- бути корисним;
- само реалізуватися самоствердитися;
- втілювати свої геніальні ідеї в життя;

- ділитися своїми знаннями та вміннями;
- бути лідером.

Для того, щоб стати волонтером, молода людина повинна бути наділена такими **якостями**:

- відкритий розум;
- чуйність;
- терпимість;
- толерантність
- добра воля.

Основними об'єктами діяльності волонтерського загону «Добриня» є :

- догляд за обеліском, Пагорбом Слави, пам'ятним знаком С.Дерев'янка;
- допомога самотнім людям похилого віку, ветеранам, учителям-пенсіонерам, учасникам бойових дій;
- шефство над будинком престарілих;
- упорядкування шкільної території;
- шефство над дитячою установою «Сопілочка»;
- допомога учасникам АТО: долучення до акцій «Лист пораненому» та «Повернись живим».

Шляхи реалізації робота загону викладені у **плані** на навчальний рік.

Вересень

1. Бесіда по класах «Хто такі волонтери?» Організація волонтерської роботи.
2. Затвердження плану роботи волонтерського загону «Добриня» та розподіл обов'язків між членами загону згідно з напрямками роботи: діти – дітям; допомога малозабезпеченим сім'ям; догляд за самотніми престарілими, інвалідами, пенсіонерами, тощо)
3. Рейд «Кому потрібна наша допомога?» Виявити в селі людей похилого віку, самотніх, престарілих, учасників бойових дій, інвалідів, які потребують допомоги, а також дітей пільгового контингенту.
4. Акція «Голуб миру над Україною».
5. Акція «Лист пораненому воїну».
6. Операція «Милосердя» - підготовка подарунків для самотніх людей похилого віку, для мешканців будинку престарілих.
7. Благодійний концерт.
8. Акція «Людським теплом і добротою хай зігріваються серця» (до Дня людей похилого віку).

Жовтень

1. Акція «Учитель не повинен бути самотнім».
2. Акція «Ніхто не забутий. Ніщо не забуде...» (покладання квітів до пагорба Слави)
3. Акція «Чиста школа, чисте подвір'я».
4. Шефство над дитячою установою «Сопілочка» (виготовлення та ремонт іграшок, допомога в проведенні свят, ігор).

Листопад

1. Операція «Годівничка».
2. Благоустрій території біля пагорба Слави, пам'ятного знаку ліквідаторам аварії на ЧАЕС, біля пам'ятника воїна-інтернаціоналіста Сергія Дерев'янка.
3. Покладання квітів до пам'ятного знаку ліквідаторам аварії на ЧАЕС.
4. Тематична лінійка «То був страшний навмисний голод» (22.11 – День пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 р.р. в Україні).
5. Акція «Запали свічку».

6. Виготовлення оберегів для учасників АТО.

Грудень

1. Уроки мужності, присвячені Дню Збройних Сил України «Ми будемо довго пам'ятати і вам забути не дамо».
2. Заходи до Всесвітнього дня волонтерів.
3. КТС «Подарунки молодшим друзям» (до свята Миколая).
4. Виготовлення новорічних іграшок з молодшими школярами.
5. Операція «Милосердя» (вітання вчителів-пенсіонерів, бабусь з будинку престарілих з новорічними та різдвяними святами).
6. Шефство над родинами учасників АТО.
7. Зустріч з воїнами АТО.
8. Акція «Солодощі учасникам АТО до новорічного столу».

Січень

1. Робота майстерні «Умілі руки» (ремонт шкільного майна, книг у бібліотеці).
2. Акція «Допоможи птахам узимку».
3. Дитячий зимовий фольклор (зимова вітальня з учнями 1-4 класів).
4. Лінійка до Дня пам'яті жертв Голокосту.
5. Випуск усного журналу до Дня пам'яті героїв Крут.
6. Організація різдвяних поздоровлень самотніх людей похилого віку.
7. Твори добро на радість людям. Година спілкування.
8. Фотозвіт роботи загону за I семестр.

Лютий

1. Покладання вінків до Пагорба Слави (до Дня визволення села Валяви від фашистських загарбників).
2. Операція «Пам'ятник, могила, обеліск».
3. Лінійка пам'яті «Афганістан болить в моїй душі».
4. Екологічна акція «Утилізація відпрацьованих батарейок».

Березень

1. Вітання бабусь з будинку престарілих з 8 Березня.
2. Концерт до 8 Березня.
3. Операція «Сюрприз».
4. Світ не без добрих людей. Кілька порад.

Квітень

1. Лінійка «Чорнобильська трагедія – навічно в пам'яті народу».
2. Операція «Скибочка хліба».
3. Акція «Чиста школа, чисте подвір'я, чисте село».
4. Підготовка великодніх кошиків для дітей, чий батьки знаходяться в зоні АТО.

Травень

1. Участь у святковому концерті до Дня Перемоги.
2. Акція «Грані добра».
3. Рейд-перевірка «Поведінка в громадських місцях».
4. Підготовка до свята Останнього дзвоника.
5. Звіт волонтерського загону «Добриня» за навчальний рік.

Із практики видно, що волонтери-школярі охоче включаються в ту справу, яка їм цікавіша і наскільки ми, дорослі, серйозно підходимо до використання їх діяльності. Для них важлива увага до роботи, яку вони виконують, оцінка якості цієї роботи, півні права у стосунках зі старшими. Саме визнання їхньої роботи в очах однолітків стає визначним у вирішенні питання продовжувати волонтерську роботу чи ні. Необхідно відстежувати мотивацію, необхідність тієї чи іншої роботи. Особливо школярі люблять проводити ігри для молодших вихованців, організовувати концерти, ярмарки,

виготовляти листівки, подарунки. Залучення до волонтерства активізує молодих людей у плані самовизначення. У молодих волонтерів відбуваються зміни щодо усвідомлення свого місця в сім'ї, колективі, світі тощо; зміни самоідентифікації молодих людей стосовно інших; здатності до адекватного вирішення своїх завдань у конкретній ситуації [6, с. 39].

Отже, волонтерство для школи - це хороша можливість соціалізації дитини та її громадянського виховання.

Сьогодні нам принесло розуміння того, що очікування від держави вирішення суспільних проблем – це давноминулий час. Волонтери, осмислюючи свою громадянську позицію, замислюючись над своєю корисністю для країни, діють, віддаючи часточки своїх сердець, свої вміння, здібності безкорисливому служінню тим, хто потребує допомоги. *«Волонтерство існує скрізь, де є люди, які піклуються про інших і про проблеми суспільства»*, – проголосив Кенн Аллен, президент Американської волонтерської організації «Крапки світла».

Волонтерська діяльність як прояв милосердя і добродійності буде існувати доти, доки існує потреба людей у тій чи іншій допомозі та обмежена державна участь у задоволенні потреб своїх громадян, їхній соціальній підтримці.

Розвиток волонтерського руху потребує докладання максимальних зусиль для його організації і правильного спрямування. Для справжньої підтримки в Україні роботи волонтерів потрібні значна координація зусиль між провідними установами та організаціями соціального захисту й освіти, органів виконавчої влади і місцевого самоврядування усіх рівнів. А потреба у них визначається не простою соціально-економічною ситуацією у нашій країні і з часом лише зростатиме.

Волонтерство - це потужний ресурс для реалізації соціальної політики в державі, існує лише потреба донести через засоби масової інформації можливості і користь цієї діяльності для суспільства. Для молоді волонтерство - це шлях для самореалізації і формуванню активної громадської позиції. Волонтерська діяльність є основою побудови та розвитку громадянського суспільства. Участь молоді у волонтерському русі є чи не єдиним шляхом подолання байдужості та повернення до традицій українського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Міжнародна конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_021.
2. Вайнілович Н. Волонтерський рух у сучасному українському суспільстві: мотиваційний аспект / Н. Вайнілович // *Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. - 2010. - № 2. - С. 407 - 410.
3. Волонтерство як ресурс соціальної роботи у громаді: зб. ст. міжнар. наук. конф. для студ. та аспір. «Обличчя соціальної держави» в рамках проекту «Покращення якості соціальних послуг дітям та сім'ям у громаді», (Київ, 22-23 берез. 2006 р.) / [упор. Т. Лях; передм. Т. Басюк]. - К.: Християнський дитячий фонд, 2006. - 96 с.
4. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/go/995_015.
5. Лук'янова Н. Волонтерський рух в Україні - дієвий засіб реалізації державних програм у соціальній роботі з населенням / Н. Лук'янова // *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. - 2009. - № 2. - С. 92 - 95.
6. Лях Т. Види мотивації до волонтерської діяльності / Т. Лях // *Вісник Запорізького національного університету*. - 2011. - № 2(15). - С. 37 - 41.
7. Лях Т. Волонтерський рух та сучасні тенденції розвитку волонтерських організацій в Україні / Т. Лях // *Проблеми педагогічних технологій: Збірник наукових праць / Волинський державний університет імені Лесі Українки*. - Луцьк: Волинський академічний дім, 2002. - Випуск 2. - С. 44-53.

8. Лях Т. Методика організації волонтерських груп: навч. посіб. / Т. Лях. - Київ : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. - 160 с.
9. Матвеев С. Соціальні аспекти волонтерського руху: минуле та сьогодення / Матвеев С., Когут І. // Вісник Запорозького національного університету. - 2010. - № 1 (3). - С. 161 - 165.
10. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів / За ред. І. Зверевої, Л. Лактіонової. - К.: Вид-во «Істина», 2001. - 248 с.

Т.В.Бондаренко, директор;
О. Л. Бондаренко,
соціальний педагог Смілянської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №10
Смілянської міської ради

Анотація

У статті описані основні напрямки практичної діяльності волонтерського загону школи; акцентовано увагу на можливості шкільного волонтерського руху у формуванні громадянських, патріотичних та моральних якостей особистості волонтера.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКІЛЬНОГО ВОЛОНТЕРСЬКОГО ЗАГОНУ (ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ ШКОЛИ)

Однією із ознак складного часу, який переживає сьогодні Україна, є залучення величезної кількості людей до волонтерської діяльності. Як стверджують українські бійці, робота волонтерів має вирішальне значення для забезпечення боєздатності нашого війська у зоні АТО.

Волонтерська діяльність – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги. В свою чергу, волонтерською допомогою вважаються роботи та послуги, які виконуються або надаються волонтерами безоплатно [4].

Досвід волонтерства показує, що людина при включенні в групу добровольців, зазвичай, має власну мотивацію, суть якої можна виразити через п'ять основних потреб: мати, бути, робити, любити, рости. І якщо ці потреби будуть задоволені, то Ви відбулися як волонтер [5].

Волонтер лише тоді зможе бути волонтером, коли він спроможний відчувати означені потреби інших людей. У такому випадку потреби однієї людини можуть посилюватися потребами іншої, що в результаті дасть змогу досягти бажаних результатів [3].

Волонтерська активність, яка спостерігається сьогодні в Україні, свідчить про високий рівень свідомості українців, їхню громадянську активність, патріотизм, внутрішню готовність і потребу творити добро, готовність допомагати матеріально, фізично, морально, жертвувати своїми інтересами, ризикувати власним життям.

Крізь призму сьогодення чітко виявляються особистісні якості людей, які займаються волонтерською діяльністю. Це – внутрішня потреба творити добро, душевна чуйність, небайдужість, здатність до самопожертви, громадянська активність.

Безперечно, усі ці якості формуються у шкільному дитинстві у результаті цілеспрямованого виховного впливу, залучення учнів до активної роботи в органах самоврядування та безпосередній діяльності волонтерських загонів.

Волонтерська робота – важлива складова діяльності шкільного самоврядування Смілянської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №10 Черкаської області. До складу

волонтерського загону школи «Відкрите серце» входять, перш за все, ті учні, для яких волонтерство – це спосіб задоволення внутрішньої потреби допомагати іншим, бути корисними для тих людей, які потребують допомоги та підтримки.

Метою залучення школярів до волонтерської діяльності є формування в юній особистості політичної та громадянської свідомості; виховання патріотичних почуттів, високих моральних якостей, внутрішньої потреби творити добро, приносити користь людям та своїй країні; розвиток емоційної сфери дітей, здатності відповідально ставитися до справи [2].

Діяльність волонтерського загону «Відкрите серце» Смілянської загальноосвітньої школи I-III ступенів №10 планується та здійснюється за наступними напрямками:

1. **«Україна – мати, за неї потрібно головою стояти»** (Волонтерські заходи, спрямовані на забезпечення підтримки та допомоги бійцям АТО, вшанування героїв сучасної України).
2. **«Вшануємо історичну пам'ять»**. (Дослідницька робота; допомога ветеранам Великої Вітчизняної війни, пошукова робота, проведення акцій вшанування героїзму українського народу в роки війни).
3. **«Любов і доброта – це дужі два крила»**. (Моральна, матеріальна, психологічна підтримка дітей з обмеженими можливостями).
4. **«Діти - квіти: догляд люблять»**. («Шефська робота з молодшими школярами; волонтерські акції, спрямовані на підтримку маленьких дітей з підшефного дитячого садка та інтернату).
5. **«Природа – одному мати, другому — мачуха»**. Проведення заходів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища; участь у волонтерському русі «Будь Еко».

Сьогодні, коли всі прогресивні українці об'єдналися в єдиному пориві захистити рідну землю, відстояти суверенітет та незалежність України, побудувати нове щасливе життя, особливого значення набуває шкільний волонтерський рух військово-патріотичного спрямування. Такий напрямок волонтерської роботи в нашій школі здійснюється під девізом: **«Україна – мати, за неї потрібно головою стояти»**. У рамках цього напрямку діяльності сплановано та проведено численні, надзвичайно дієві волонтерські заходи.

Проведені благодійні акції «Допоможи солдату!» (збір коштів та речей для підтримки бійців АТО).

- Проведені волонтерські акції «Підтримай солдата!» (Написання вітальних листівок та листів підтримки українським бійцям).
- Організовані зустрічі з воїнами АТО.
- До річниці Майдану презентовано інформаційну стелу Пам'яті «Герої не вмирають»
- Облаштований стенд «Тим, хто захищає нашу Україну присвячується...». На стенді розміщуються малюнки, плакати, вірші школярів; на почесному місці розташовані світлини бійців АТО – випускників школи та батьків школярів.

Найбільш значимою виявилася **волонтерська акція «Слава Героям!»**. Вона спрямовувалася на підтримку пораненого українського бійця – випускника школи Олександра Чукіна. У результаті активної діяльності волонтерів школи Олександр Олександрович здобув можливість лікування та реабілітації в столичному медичному закладі.

Волонтерська акція **«Повертайся живим»** була проведена з метою сприяння усвідомленню школярами важливості дитячої підтримки рідних, земляків, які стали на захист Батьківщини.

Волонтери звернулися до всіх учнів школи з пропозицією виготовити сувеніри та обереги для смілян, які вирушають у зону бойових дій. Дитячі поробки були передані бійцям-смілянам.

Волонтерська робота громадянсько-патріотичного спрямування здійснюється під девізом **«Вшановуємо історичну пам'ять»**.

Волонтерський загін планує та проводить заходи щодо збереження пам'яті про події Великої Вітчизняної війни та вшанування її ветеранів (шефська допомога, привітання зі святами, зустрічі з ветеранами, концертні програми, присвячені Дню Перемоги, урочистості біля обеліску Слави та ін.).

Волонтери школи координують реалізацію загальношкільного дослідницького проекту - Книги Пам'яті «Долі наших рідних в історії України».

Мета проекту: сприяти поглибленню знань учнів про історичне минуле України, виникненню інтересу до свого родоводу; виховувати любов до Батьківщини, шанобливе ставлення до членів родини; сприяти вихованню у школярів громадянських та патріотичних почуттів; розвивати пізнавальну активність, пошукові та дослідницькі навички; емоційну сферу дітей, моральні та естетичні почуття.

Завдання:

- провести пошукову та дослідницьку роботу щодо збору матеріалів про життя своїх рідних у минулому;
- записати спогади рідних про себе або розповіді про них від інших людей;
- підібрати фотоматеріали;
- підготувати свій матеріал для Книги «Долі наших рідних в історії України»;
- підготувати презентацію проекту.

Фрагменти із Книги Пам'яті «Долі наших рідних в історії України»

Кулініч Володимир Григорович

Він ішов, бо вірив в перемогу,
Він знав, що може не прийти,
В світі стелилася дорога,
Але він мав її пройти...

Мій дідусь Кулініч Володимир Григорович народився 27 липня 1926 року у селі Бандурове Кам'янського району Київської області (тепер Олександрівського району Кіровоградської області).

Велика Вітчизняна війна застала Володимира Григоровича в його рідному селі Бандурове, яке розкинулося за 15 кілометрів від міста Кам'янки Черкаської області.

22 червня 1941 року він зі своїм старшим братом Іваном вирушили в місто на базар у господарських справах.

У сусідів був єдиний радіоприймач на все село, і саме завдяки йому селяни дізналися страшну новину: розпочалася війна з фашистською Німеччиною.

18 червня 1941 року з міста Рівного надійшов лист від найстаршого брата Семена, який служив у армії і мав повертатися додому, бо закінчувався термін його служби. В ньому Семен просив батьків надіслати йому трохи грошей, щоб купити валізу для речей. Це була остання звістка від нього.

Почалися тяжкі дні окупації.

Окупувавши територію, фашисти для підтримання «нового порядку» почали впроваджувати свій адміністративно-територіальний поділ і формували органи управління. У селі Бандурове була комендатура з невеликим гарнізоном, там жив староста та місцеві поліцаї.

З перших же днів окупації фашисти розгорнули небачений за своєю жорстокістю терор: було розстріляно 9 комсомольців та більше десятка комуністів і простих людей, які на той час працювали в лісництві на заготівлі дров. Селяни сповна відчули на собі жорстокість фашистських окупантів і не сприйняли силою і терором нав'язаного «нового порядку».

7 січня 1944 року село було звільнено.

Невдовзі після звільнення надійшла повістка з військкомату про виклик Кулініча Володимира Григоровича в армію. На цей час йому виповнилося 18 років.

У грудні 1944 року Володимир Григорович одержав направлення в 1566 зенітний артилерійський полк, що на той час перебував у складі діючої армії і брав безпосередню участь у бойових діях.

Разом зі своїм полком мій дідусь захищав від німецької авіації небо Білорусі, Литви, Східної Пруссії. Під час війни він виконував обов'язки телефоніста, підтримував телефонний зв'язок, ремонтував радіостанції, що не завжди було просто, оскільки технічна база була незнайома, адже поставлялась союзниками.

Війна закінчилась для мого дідуся у Калінінграді (Кенігсберзі) 1945 року.

Пам'ять зберіг Кулініч Володимир, випускник школи

Бурлака (Решетняк) Раїса Онисимівна
(в минулому вчитель початкових класів Смілянської загальноосвітньої школи I-III ступенів №10)

Початок Великої Вітчизняної війни 1941-1945 р. Моїй мамі, Раїсі Онисимівні, на початку війни було 4 роки.

Один із епізодів, які розповідають старші члени нашої родини. Летять фашистські літаки. Моя мама (4-річна дитина) стрілою мчить на город, ховає лише голову під листок гарбуза. При цьому кричить, звертаючись до членів сім'ї: «Маскуйтесь!».

Інший епізод із життя моєї мами. Кінець Великої Вітчизняної війни.

У районі Корсунь–Шевченківська йдуть запеклі бої за звільнення нашої території від німецьких фашистів. Раї лише 7 років. Найяскравішим епізодом її згадок є звільнення району від німецьких фашистів у січні 1944 року.

Вони, мирні жителі (а це 4 сім'ї: 3 чоловіки - 2 інваліди і 1 тяжко хворий на сухоти, 4 жінки та 8 дітей до 10 років) сховались у зигзагоподібному окопі.

Цей окоп, викопаний під горою, спеціально зверху укріплений шпалами і засипаний товстим шаром землі. Напевне, від прямого потраплення бомби чи снаряда він би не врятував.

У цьому окопі було 15 осіб. Фашисти знали, що там мирні жителі. Але німецький командир дає наказ своєму солдатіві: «Розстріляти, знищити всіх, хто знаходиться в окопі!».

І німецький солдат біжить до окопу, тримаючи в одній руці автомат, а в іншій – гранату. Наказує виходити всім.

У цей час (окоп мав 2 виходи з різних сторін) малих дітей піднімають угору чужі матері (бо рідні не змогли б цього зробити) і щипають їх за м'які місця з такою силою, що ті від болю кричать не своїм голосом і простягають рученята вперед.

Німець, дивлячись на дітей, опускає гранату, повертається і біжить до своїх.

Так само прибігав цей же німець і другий раз, і знову повертався.

А за третім разом, коли він біг до цього ж окопу, в нього влучила куля. Загинув він одразу ж. Уже після запеклого бою наші чоловіки-інваліди поховали його...

*Пам'ять зберегла Білаш Л.П.,
вчитель початкових класів Смілянської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 10*

Напрямок волонтерської діяльності із вшанування історичної пам'яті включає в себе активну участь волонтерів у створенні шкільного музею, пошуковій роботі із зібрання експонатів для музеїв та їхнього оформлення.

На сьогодні у Смілянській загальноосвітній школі І-ІІІ ступенів №10 активно функціонують два музеї: Музей історії школи та меморіальний музей К.А. Заремби.

В обох музеях зібрані унікальні експонати, які розповідають про багату історію школи. Серед них – численні світлини, учнівські та шкільні відзнаки: Почесні дипломи, грамоти, подяки; атрибути шкільного життя різних періодів; книги, картини та інші подарунки школі, особисті речі К.А. Заремби тощо.

У музеї зібрані інформаційні матеріали про основні віхи діяльності школи, директорів навчального закладу різних років. Серед експонатів особливе місце займають матеріали, присвячені відомим випускникам школи, у почесному переліку яких – два лауреати Національної премії України ім. Т.Шевченка:

Воробйов Микола та Плаксієв Борис. Бережливо зберігаються в музеї численні листи-подяки школі від випускників, від керівництва вищих навчальних закладів, де успішно навчаються випускники; відгуки та побажання гостей школи.

Моральна, матеріальна, психологічна підтримка дітей з обмеженими можливостями здійснюється волонтерами школи під девізом **«Любов і доброта – це дужі два крила»**. Метою цього напрямку волонтерської діяльності є підтримка дітей з обмеженими можливостями; формування у школярів почуття милосердя, внутрішньої потреби робити добро тим, хто потребує допомоги і підтримки.

У рамках традиційної щорічної **волонтерської акції «Даруємо з надією»** волонтери проводять благодійний ярмарок. Усі зібрані кошти спрямовуються на матеріальну підтримку учнів школи з обмеженими можливостями та організацію загальношкільного заходу до Дня інвалідів.

Традиційним напрямком волонтерської діяльності є підтримка учнів молодших класів школи, дошкільників підшефного дитячого садка та молодших школярів інтернату №8. Цей напрямок роботи здійснюється під девізом **«Діти - квіти: догляд люблять»**.

Волонтерська діяльність у цьому напрямку включає в себе шефську роботу з молодшими школярами (організація шкільного дозвілля дітей, рухливих перерв, спортивних свят, розважальних програм тощо).

Акція **«Подаруй іграшку»** – одна із найулюбленіших волонтерських справ. До її проведення залучаються учні усієї школи, які мають змогу подарувати маленьку радість дітям – іграшку. Кошти на іграшки для дітей-дошкільників та учнів інтернату також збираються під час благодійних ярмарок.

Волонтерський рух **«Будь Еко»** надзвичайно популярний у шкільному середовищі. Заходи, спрямовані на збереження природи та створення умов для екологічно безпечного життя проводяться волонтерами під девізом **«Природа – одному мати, другому – мачуха»**.

У нашій школі у рамках цього напрямку відбуваються численні волонтерські акції. Так, наприклад, благодійний ярмарок виробів із вторинної сировини та активний збір макулатури і використаних батарейок дав можливість отримати необхідні кошти для придбання двох захисних сіток для бійців АТО та теплові екрани для школи.

Отже, залучення школярів до активної систематичної та цілеспрямованої волонтерської діяльності за окремими напрямками дає можливість виховати у дітей риси справжніх патріотів, готових встати на захист Батьківщини, відповідальних громадян, які мають внутрішню потребу творити добро, допомагати іншим людям, виявляти активність у соціальному житті, реалізовувати свої лідерські якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Береговенко В.В. Співпраця учнівського самоврядування Смілянської загальноосвітньої школи I-III ступенів №10 Смілянської міської ради Черкаської області з громадськими організаціями / В.В. Береговенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oipopp.ed-sp.net/content/view/2861/15/>
2. Доля І. М. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті [Електронний ресурс] Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>)
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Д. Звереві. – Київ: Сімферополь : Універсум, 2012. – 536 с.
4. Феномен волонтерства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://insight.org.ua/fenomen-volonterstva-2.html>

О. В. Куцак,

учитель історії Чорнявського навчально-виховного комплексу «дошкільний навчальний заклад-загальноосвітня школа I-III ступенів» Черкаської районної ради

Анотація

У статті описані система волонтерського руху у Чорнявському навчально-виховному комплексі «дошкільний навчальний заклад-загальноосвітня школа I-III ступенів» Черкаської районної ради.

ВОЛОНТЕРСТВО ОЧИМА ВИХОВАНЦІВ ЧОРНЯВСЬКОГО НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО КОМПЛЕКСУ

*Поспішайте робити добро. Духовне добро.
Воно стократ цінніше від матеріального.*

О. А. Захаренко

Проблема морального виховання завжди знаходилася в центрі уваги суспільства, бо етичні норми стають мотивами вчинків людини.

Тож для того, щоб формувати духовну чашу молоді, потрібно постійно примножувати і оновлювати духовні багатства. Навіть О. А. Захаренко до таких багатств зараховував «моральні, ідейні, загальнолюдські, суспільні, естетично-трудова, особистісні, які народжуються під час застосування колективом різних форм, прийомів, методів едукативної діяльності, в роботі у примноженні традицій в стилі спілкування, у громадській думці та відображається у повсякденному житті кожного учня» [236-237 с.].

Духовне становлення людини, на мою думку, особливо проявляється в збагаченні чаші саме через волонтерський рух. Тому, лише емпатійна особа може займатися волонтерством. З практики, саме волонтерство виховує громадянина морально-ідейного, із загальнолюдськими цінностями.

То хто ж, він, волонтер? Волонтер (від лат. «voluntaries» - воля, бажання, від англ. «voluntary» - добровільний, доброволець, йти добровільно) – це особа, яка за власним бажанням допомагає іншим.

Раніше вважалося, що волонтер, це людина, яка йде добровільно на військову службу. Але нині, це люди, які допомагають іншим без користі для себе, без матеріальних винагород, без підвищення по службовій шабліні. Просто, від щирого серця...

Особливо значимий волонтерський рух у ракурсі сьогодення. Адже це волонтерство допомагає виживати в умовах війни.

Важливо виховувати волонтерство у душі біблійної мудрості: «Ліва рука не знає, що робить права». Тож своїх учнів вчу робити добро не вимагаючи від цих дій подяки за зроблену справу, що не підлягає розголосу та популяризації. Тому що диво виростає із добрих вчинків.

Волонтерських рух є важливою діяльністю роботи учнів та вихованців Чорнявського навчально-виховного комплексу. Волонтерська робота спланована в перспективному, річному та виховному планах.

У школі діють 11 волонтерських загонів. Вони опікуються 28 особами. Це люди похилого віку, які проживають самі. Серед них інваліди Великої Вітчизняної війни, учасники бойових дій, вдови, учителі-пенсіонери. На жаль, з кожним роком їх стає все менше і менше. За підопічними закріпленій відповідний клас. Клас – це одиниця, волонтерський загін. Члени волонтерських загонів надають підопічним посильну допомогу на подвір'ї, городі, вітають зі святами подарунками, листівками, зробленими власноруч. Та й просто теплими словами та увагою, якої так не вистачає самотнім серцям. Допомагають матеріально: фруктами, овочами, консервацією, ласощами, випеченими разом з батьками. Діти, залучаючись до волонтерської справи, вчать допомагати іншим, співчувати, переживати, не бути осторонь чужих проблем. Так, в учнів розвиваються почуття милосердя, доброти, чуйності.

В програмі волонтерського руху акції «Міняємо радість на радість», де відбувається обмін культурних програм з класами. «Подаруй дитині радість» - це шефська допомога дошкільному навчальному закладу «Ластівка», який є підрозділом дошкільної освіти навчально-виховного комплексу. Учні старшої школи на уроках трудового навчання виготовляють маленькі стільчики для маленьких майбутніх школярів. Дарують іграшки та підручний навчальний матеріал для маленьких «ластів'ят». Особливо подобається учням готувати і вітати малечу на різні свята театралізованим дійством, яке завжди закінчується врученням солодких подарунків. Тож вихованці садочка з нетерпінням чекають, що скоро до них знову завітає казка. «Старий папір – новий підручник, зошит, книга» - акція здачі макулатури. Це не просто акція. Все відбувається у вигляді гри-змагання. В кінці навчального року проводиться підсумок акції і переможці отримують заохочувальний подарунок – поїздку до міста Черкаси або Чигирини по визначних місцях. «Чисте подвір'я», коли діти закликають до чистоти та охайності на вулицях своїх однолітків і дорослих, особливе це стосується базарних територій. Учні озброїлися народною мудрістю: «не там брудно, де прибирають, а там, де не сміять». За пропозицією учнів-старшокласників (членів гуртка «Своїми руками») виготовили і розставили біля школи та на центральній вулиці села ящики для сміття. Гуртківці забезпечили всі навчальні кабінети вказівками. Виготовили носилки для сміття. Захоплююче видовище, коли учні закликають до бережливого ставлення навколишнього середовища – акція «Не рубай ялинку». Щорічна акція приносить користь не тільки природі, а покращує фінансове забезпечення роботи гуртка «Своїми руками». Учні власноруч виготовили і реалізували жителям села серцевини для новорічних екїбан та гіллячкових ялинок. І грошей заробили – і молоді насадження ялинок зберегли.

В межах акції «Майбутнє лісу в твоїх руках» навчально-виховний комплекс тісно співпрацює з Чорнявським лісовим господарством (лісництвом). Щороку учні активно залучаються до висадки молодих пагонів ялинок та дуба. Так було висаджено близько 8 га лісу. На зимових канікулах збирають шишки. Постійно прибирають прилеглу до школи територію лісу. Виготовляють власноруч годівниці. Було проведено конкурс на кращу шпаківню.

Волонтерство не обмежується стінами школи та територією села. Активно включаються учні та вихованці в акцію «Подарунок для друга» та «Подаруй посмішку». Волонтерськими загонами проводиться щорічний ярмарок, кошти якого направлені на придбання подарунків для Черкаського дитячого будинку «Малятко». І традиційно, на Миколая, вихованці та учні навчально-виховного комплексу їдуть з подарунками та привітаннями до дітей, які так потребують уваги і тепла.

Концерти, лялькові театри, дійство, поетичні хвилинки, дарування іграшок – це не повний перелік практичної діяльності волонтерів у школі.

Волонтери тісно співпрацюють з головою первинної ветеранської організації Атамасем М.М. Саме завдяки тісній співпраці, використавши сайт «Ветеран», було знайдено місце поховання Вороного І. А., який безвісти пропав в роки Великої Вітчизняної війни.

Завдяки безкорисливості учнів, батьків, працівників, навчально-виховний комплекс має музей «Світлицю та три музейні куточки: Т.Г. Шевченка, О.А. Захаренка та історії села. Було зібрано матеріали, які представлені в музейних куточках, у вигляді інформації, спогадів, фотографій, особистих речей, оберегів. Це не просто волонтерська робота, а ціла дослідницько-пошукова діяльність, яка тривала не один місяць, вимагала чіткої систематизації та відповідного оформлення. Нею займалося не одне покоління учнів.

Та плани планами, але є заходи, яких потребує сьогодення. Учні не можуть спокійно спостерігати за подіями, що сьогодні відбуваються в країні. Тому особливо дієвим стала діяльність волонтерських загонів протягом останнього року. Проведення благодійних ярмарків, збір коштів, приготування випічки, написання листівок, збір одягу та газових балонів для виготовлення пічок, щоб опалювати бліндажі в зоні антитерористичної операції. Дитяче бажання, бажання допомогти бійцям АТО підняло жителів села на добрі справи. Односельчани, а це батьки і рідні наших учнів, крім всього вище сказаного, готують соління, приносять все необхідне, що може знадобитися в зоні АТО.

Так, з ініціативи односельчан, за підтримки всього колективу навчально-виховного комплексу, з допомогою товариства СТОВ «Нива», у зону АТО було відправлено більше ніж триста банок каші з м'ясом швидкого приготування.

Виходячи з власного досвіду, роботи навчально-виховного комплексу, можна зробити висновок, що лише емпатійна, високоморальна особистість здатна робити добрі справи, здатна творити нову державу, налагоджувати стосунки між людьми на європейському рівні.

Якщо в школі, сім'ї вихований культ духовних цінностей, то це і буде запорукою освіченої людини в майбутньому, тоді людина зможе взяти на себе відповідальність за долю інших.

Волонтерський рух – це виховання найкращих рис людини сьогодення в дії. Тільки діяльнісний підхід до будь якої справи приносить успіх. Поруч з дітьми, разом з дітьми – творяться справжні дива...

А ось так вони трапляються...

Сьогодні якимось по іншому свяtilo сонечко. Вітерець переспівував пташину пісеньку, і здавалося, ніби весь світ кричить тобі: «Гей, озирнись, подивись, яке все прекрасне!»

Я сьогодні встала раненько, щоб подивитися як баба Оріся буде тісто на хліб місити. Вона жила через паркан, і тому мені було добре видно, чим вона займається. Це була мудра і добра жінка. Та й пережила вона немало горя. Спочатку помер чоловік від запалення легень, а потім і синів віддала на поталу війні. Так ото і було радості тільки від худоби. Любила вона і теляток, і поросятток, і курчаток, всіх любила. Роботяща жінка, а хліб який пече!..

Я перелізла через паркан і тихенько підійшла до сусідки:

- Добрий день, бабо Орісю.

- Здоровенька була...

- А навчіть мене хліб пекти!

- Ну, як дуже хочеш, ставай.

Тільки-но я підійшла до діжі, як до баби Орісі кума прийшла, баба Клава:

- Що, кумонько, вирішила хліб замісити?

- Та оце як бачиш.

- А я чого прийшла, там на звалище хтось кізоньку маленьку викинув, от я й подумала...

- Як викинув? – в баби Орісі ледь серце не зупинилось. – Це ж що за іроди таке зробили?

- А це тільки Господь Бог знає!

Баба Оріся кинула тісто і гайнула на смітник за козеням, точніше за кізочкою. Я не втрималась і побігла за нею. За дві хвилини ми були біля сміттєзвалища.

- Гей, маленька, ти де? Де ж ти, кізонько? Йди-но сюди! – гукала баба Оріся.

Десь з-під сміття почулося жалісливе скиглення кізочки. Якась брудна коробка заворушилася, і звідти вигулькнула біленька голівка. Кізочка намагалася самотійно вилізти з цієї купи бруду. Баба Оріся взяла кізочку на руки і ми швиденько пішли додому.

Пройшло вже декілька днів. Я зайшла до баби Орісі, щоб попрощатися з нею, бо від'їжджаю до міста. Вона сиділа на ганку і пестила кізоньку. Здавалося, що кізонька замінила їй дочку. І чомусь так добре на душі було від того, що в світі є такі люди, як баба Оріся.

І це не легенда, не просто розповідь чи переказ – це реальність нашого життя. Це той вчинок, який виховує покоління бути небайдужими до всього суцього на землі. До цього часу жива та Жінка, яка врятувала життя бідолашній тварині. І жива коза, яка дає смачне молоко і привела на світ не одне потомство.

Ось воно добро. Воно живе в душах наших вихованців. Потрібно лише допомогти відкрити їхні серця для щирих, добрих справ.

Творіть добро. Духовне добро...

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Захаренко О.А. Поспішаймо робити добро / О.А. Захаренко. – Черкаси, 1997. – 28 с.
2. Захаренко О.А. Слово до нащадків / О.А. Захаренко. – Київ, 2006. – 213 с.
3. Захаренко О.А. Становлення громадянина / О. А. Захаренко, С.М. Мазурик. - К. : Тов-во «Знання» Укр. РСР, 1976. - 32 с.
4. Кузьмінський А. І. Академік із Сахнівки. – Черкаси. Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького. 2008.- 448 с.
5. Поради колезі, народжені в школі над Россю / О. А. Захаренко. - Черкаси : Агрополіс, 2002. - 93 с.
6. Про родинне виховання : хрестоматія / О. А. Захаренко ; упоряд. С.О. Захаренко ; за ред. Л. І. Прокопенко. - Черкаси : ЧНУ ім. Б.Хмельницького, 2006. - 99 с.
7. Школа над Россю / О. Захаренко, С. Мазурик. - Київ : Рад. шк., 1979. - 152 с.

М. П. Демчук,
директор Боярського навчально-виховного
комплексу «Дошкільний навчальний
комплекс-загальноосвітня школа І-ІІІ
ступенів» Лисянської районної ради

Анотація

В даній статті коротко описані одинадцять реалізованих проектів за два роки співпраці з волонтером Корпусу Миру США Джеремі Боровіцом. Один з проектів «Виховуємо патріотів» переріс в основну виховну ідею школи на ближчі п'ять років. Матеріали статті є певним досвідом роботи по розбудові громадсько-активної школи як осередку розвитку громад.

ДОСВІД РОБОТИ ДИРЕКЦІЇ БОЯРСЬКОГО НВК ПО РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ОСВІТНІХ ПРОЕКТІВ З ВОЛОНТЕРОМ КОРПУСУ МИРУ США Д. БОРОВІЦОМ В 2010-2012 Р.Р.

Незаперечно, що найяскравішими подіями останнього п'ятиріччя в нашій школі була праця, цікаве творче життя по реалізації спільних проектів з волонтером Корпусу Миру США Джеремі Боровіцом, що отримала широкий резонанс не тільки на теренах Лисянщини, а й схвальні відгуки у республіканській пресі та громадських організаціях. Адже за два роки співпраці були реалізовані такі проекти:

- 1) «Чисте довкілля»;
- 2) «Здоровий спосіб життя»;
- 3) «Молодь проти СНІДу»;
- 4) «Гендерна рівність»;
- 5) «Шкільна газета для дітей та їх батьків»;
- 6) «Теплий туалет»;
- 7) «Толерантність»;
- 8) «Свідомо вивчаємо англійську - мову міжнародного спілкування»;
- 9) «Розвиваємо музичні таланти»;
- 10) «Виховуємо патріотів»;
- 11) «Прапор України й прапор США - національні гордині»;
- 12) «Зимовий сад».

Авторами та основними виконавцями проекту «Чисте довкілля» були волонтер Д. Боровіц, Демчук Т.І. - учитель початкових класів та Демчук П.М. - учитель технологій. Девізом проекту стало гасло: «Чисто не там, де прибирають, а там, де не сміять». Ідея проекту: «Виховання екологічного світогляду, гармонійного життя людини в природі, раціонального природного користування та побутової культури взаємин: людина-природа». Учасниками проекту стали учні 1-11 класів школи. Для реалізації проекту було закуплено рукавиці, сміттєві пакети, дошки, цвяхи, інвентар для шкільної майстерні, де виготовлено понад три десятки сміттєвих ящиків, які встановлено не тільки біля школи, а й біля інших будівель та організацій села. Регулярними стали трудові десанти по прибиранню сміття, а головне - роз'яснювальна робота серед населення села. Реалізація проекту отримала схвальні відгуки в громаді. Зокрема, на сходці села, сільський голова заявив, що раніше міг дозволити собі кинути недопалок або обгортку від цукерки на землю, а після реалізації даного проекту - тільки до урни.

Проект «Ми за здоровий спосіб життя» здійснювався волонтером Д. Боровіцом та колективом школи щоденно: це були тренінги у галузях інформаційних технологій, бізнесу, лідерства, громадянської свідомості, вечори відпочинку з переглядом кінофільмів, спортивні змагання. Результатом проекту є те, що учні Боярського НВК мають бейсбольну екіпіровку та щоденно займаються цим видом спорту. Найбільше

запам'яталася акція учнів «Міняємо цигарки на цукерки». Під час перебування дітей літнього табору відпочинку при Боярському НВК ряженні учасники дійства ходили по організаціях і установах села, де пропонували курцям поміняти їхні цигарки на цукерки, роз'яснюючи шкідливість паління для суспільства. Між двома загонами ряжених розгорілося суперництво за найкраще виконану роботу... Результатом було публічне спалення цигарок на «вогні інквізицій» під схвальні вигуки дітей, таким чином, було знищено понад 360 цигарок...

Такі акції стали традиційними.

При реалізації проекту «Молодь проти СНІДу» волонтер Джеремі залучав своїх друзів - волонтерів з різних куточків України та кращих психологів – тренерів з громадських організацій м. Києва, м. Черкас. Дводенні семінари для молоді і тренінги були проведені в Боярському, Чаплинському та Погибляцькому НВК Лисянського району з організацією харчування. На цих семінарах лекторами та тренерами виступали вчителі та учні Боярського НВК, учні отримали багато роз'яснювальної літератури, а школи - цілі бібліотеки. Вкінці семінару його учасники на стіні в шкільному приміщенні намалювали картосхему світу «Інтенсивність поширення ВІЛ-інфекції».

Проект «Гендерна рівність» також проводився в декількох школах Лисянського району для дівчат, підлітків та старшокласниць із залученням провідних лідерів молодіжного руху України та волонтерів Корпусу Миру США. Переможці конкурсів, найактивніші учасниці - учениці нашої школи: Притула О., Черевко Ю., Плотницька Я. та Осадча Т. були відзначені путівками на відпочинок влітку 2011р. до Всеукраїнського табору волонтерів Корпусу Миру в м. Харків, де отримали навички лідерства в колективах, здобули соціальну адаптацію, багатий життєвий досвід.

«Шкільна газета для батьків та дітей» - один з найцікавіших проектів колективу Боярського НВК та Корпусу Миру США. На підготовчому етапі створили оргкомітет, створили гурток для учнів «Рідне слово», побували на екскурсіях в редакціях газет «Вечірні Черкаси» в м. Черкаси та журналу «Кореспондент» в м. Києві, де провели круглі столи з працівниками редакцій на тему: «Роль преси в побудові громадянського суспільства». Дирекція школи виділила для учнівської редколегії приміщення, а Корпус Миру США - кошти на поїздки, ноутбук, принтер, фотоапарати, диктофони, папір. Так народилася учнівська незалежна газета «Зміна», що ось вже три роки регулярно щомісяця безкоштовно розповсюджується серед учнів, батьків, бібліотек, громадських і державних установ мікрорайону школи. В 2011р. редакція газети була відзначена Дипломом Лауреата XV національного конкурсу шкільних газет за підписом Голови Національної спілки журналістів України І.Ф. Любченка та Президента Національної академії і педагогічних наук В.Г. Кременя. Газета, дійсно, незалежна, немає ніякої цензури, що в поєднанні з юнацьким максималізмом та загостреним почуттям справедливості іноді видає читачам сенсаційно - критичні статті, що викликають резонанс у суспільстві. А тому доводиться нагадувати учням про журналістську етику, про юридичну відповідальність дорослих за друк неперевіреної інформації, необхідність посилення на джерела інформації або чітко вказувати власника висловлених суджень. Це елементарні закони демократії якими ми опановуємо у повсякденному житті.

Реалізацію проекту «Теплий туалет» було здійснено за ініціативою волонтера Джеремі на суму 7500 грн., дві третіх витрат - за рахунок Корпусу Миру, решта – за рахунок коштів батьківського фонду школи. В приміщенні Боярського НВК було зроблено капітальний ремонт трьох внутрішніх туалетів, замінено раковини, унітази, каналізацію та водопровід, здійснено дизайн приміщень.

Проект «Толерантність» ставив собі за мету глибшого пізнання учнями історичних та етнографічних коренів українського народу, його менталітету, взаємин та відносин з представниками інших націй протягом XVI-XXI століть при спільному проживанні в одному історичному регіоні. До роботи круглих столів та тренінгів були

залучені громадські організації Лисянського району та краєзнавці спілки «Витоки» - Всеукраїнської спілки краєзнавців. Після доповіді Демчука М.П. – почесного члена Всеукраїнської спілки краєзнавців, про те, що в XVII столітті 10% населення краю були поляки, а на початку XX ст. в Боярській волості проживало 2061 особа єврейської національності, частина учнів загорілася бажанням дослідницької роботи, результатами якої стали праці учнів: Черевко Юлії та Черненко Людмили «Історія містечка Боярка крізь століття й тисячоліття» в рамках Всеукраїнської історико-географічної експедиції «Історія міст і сіл України»; робота МАН «Медвинська Республіка - міфи та реалії» Добровольської Лілії та Плотницької Яни.

Наукова праця «Повернуті з забуття: життя та діяльність єврейської громади містечка Боярка в XVII – XX століттях» Плотницької Яни, учениці 10 класу, посіла друге місце серед лауреатів XIII Всеукраїнського конкурсу учнівських робіт «Історія і уроки голокосту» -11 травня 2013р. Попереду - нові інші роботи учнів. Науково-практична конференція «Толерантність» учнів Боярського НВК зробила ряд важливих висновків:

1) спільне проживання українського, польського та єврейського народів мали великий взаємовплив на розвиток культур, господарства, мов;

2) під час національно-визвольної війни 1648-1654 р.р. під проводом Б.Хмельницького за незалежність в Боярській сотні Білоцерківського полку - 11% козаків становили місцеві поляки, це свідчить про те, що ця війна була не проти польського населення, а проти свавілля влади Речі Посполитої;

3) під час трьох єврейських погромів (1919-1920 р.р.), які здійснили загін Попова під червоними стягами, солдати армії Денікіна та загін Д.Квітковського. Місцеве українське населення переховували сусідів євреїв, що свідчить про відсутність міжнаціональної ворожнечі та взаємодопомогу між націями;

4) голокост в значній мірі скоротив чисельність єврейських громад краю. Є чисельні свідчення допомоги євреям від представників української громади.

Проект «Свідомо вивчаємо англійську» здійснювався щоденно протягом двох років перебування волонтера Боровіца Джеремі. Сюди входили індивідуальні заняття, допомога вчителям англійської мови на уроках, тижні англійської мови в школі, тижні американської культури, конкурс англійської пісні, випуск стіннівок. Та найяскравішими моментами цього процесу було спілкування по «скайпу» з учнями американських шкіл. Таких телемостів було декілька, вони проходили емоційно та весело.

«Розвиваємо музичні таланти». Про те, що українська нація одна із найспівучіших в світі, замітив і наш волонтер Джеремі. Виникла ідея, щоб пісні наших дітей почули в США. Був записаний диск народних пісень у виконанні юних талантів Боярської школи. Звичайно, розпочиналася збірка гімном України, а закінчувалася гімном США. Дані диски реалізовані в США серед рідних та друзів Джеремі. На виручені 550 доларів для Боярського НВК були закуплені потужні колонки, якісні мікрофони, відремонтований шкільний рояль, музичний центр. Заключним акордом заходу став концерт «Юні таланти Боярського НВК», що був записаний на електронні носії і по Інтернету переданий друзям м. Нью-Йорк, до однієї зі шкіл США. Музичні інструменти, придбані та відремонтовані, є незамінними під час шкільних свят та позакласних заходів. Джеремі Натанович сам володіє грою на гітарі та навчив цьому декількох учнів школи. По завершенню його місії в школі на прохання батьків дирекція школи запросила вчителя музики з Медвинської музичної школи, що розвиває в дітей музичні таланти та навчає грі на гітарі.

Проект «Виховуємо патріотів» був задуманий як система походів та поїздок по місцях історичної пам'яті, по музеях історії українського народу. Емоційно - виховний вплив даних експедицій важко переоцінити. Це такі об'єкти:

- 1) с. Медвин Київської області – місце розправи над захисниками Медвинської республіки – 1920р.;
- 2) г. Тотоха – заповідник історії - часів Київської Русі;
- 3) городище Бурти – пам'ятка декількох історичних епох з II тисячоліття до н.е., трипільської доби та часів козацтва;
- 4) с. Дашуківка - місце запеклих боїв Корсунь-Шевченківської битви подвигу Героїв Радянського Союзу Разенкова та Героя Росії Фадіна;
- 5) с. Крива Таращанського району Київської області;
- 6) смт. Лисянка;
- 7) с. Трипілья Київської області – Музей трипільської культури;
- 8) Музей Великої Вітчизняної війни м. Київ, Києво-Печерська Лавра;
- 9) Музей - садиба В. Чорновола;
- 10) с. Легедзено - музей заповідник трипільської культури та меморіальний комплекс – воїнам прикордонникам;
- 11) м. Умань - парк «Софіївка» та місце подвигу танкіста Тищика Є.К., смт. Буки – Буцький каньйон на р. Гірський Тікич – унікальна пам'ятка природи;
- 12) м. Біла Церква - ботанічний парк – «Олександрія»;
- 13) с. Моринці, с. Будище та с. Шевченкове - батьківщина Т.Г. Шевченка;
- 14) с. Шампань – музей воїнів – інтернаціоналістів.

Проект «Прапор України і прапор США – національні гордині» був реалізований до 9 травня 2012 року – 67 річниці перемоги Радянського народу у Великій Вітчизняній війні. До Стівена Р. Ротмана - депутата конгресу США з листом звернувся волонтер Джеремі про те, що громада с. Боярка хоче на день Перемоги - 9 травня підняти прапори держав - переможців у Другій світовій війні - України та США. Конгресмен С.Р. Ротман підтримав цю ідею та надіслав до Боярської школи прапор США. Для реалізації проекту були виготовлені щогли для прапорів, прикордонний стовп на честь подвигу героїв Червоної армії 1941 року, що до останнього подиху захищали нашу землю, виготовлені прапори с. Боярка, запрошені представники преси. 9 та 10 травня в с. Боярка відбулися мітинги. Про підняття прапорів України та США на честь свята Перемоги в с. Боярка писали видання України та США. Щороку 4 липня в День Незалежності США над с. Боярка майорять прапори України і США, як подяка волонтеру Боровіцу Джеремі Натановичу за працю, людяність, повагу і дружбу. В інші дні року над селом майорять прапори України та с. Боярка.

В 2011 та 2012 р. педагогічний колектив Боярського НВК посідав перші місця в реалізації районного конкурсу проектів «Створення шкільної садиби». Під впливом успіху виникла ідея реалізувати проект «Зимовий сад», - зробити приміщення школи затишнішими, естетично привабливішими. Робота розпочалася в останні дні місії волонтера Корпусу Миру, продовжується вона і сьогодні. На стіні коридору школи Джеремі разом з учнями зобразили картину «Шкільна планета» та «Сім рукотворних чудес України» на мапі України. Взимку 2013 року до нашої школи завітали кореспонденти журналу «Позакласний час», а через місяць в одному з видань цього журналу з'явилися світлини шкільних коридорів з підписом:

«Боярський НВК. Крокуючи коридорами цього навчального закладу, неодмінно потрапиш до рекреаційної зони, де усі бажаючі можуть насолодитися неповторною красою народного мистецтва, послухати дзюрчання струмочка, зупинитися і залишитися наодинці з власними думками».

Такий сплеск активності в роботі школи сприяв зростанню її авторитету не лише в мікрорайоні, а й в окрузі, значно зросла її матеріальна база для проведення навчально-виховного процесу, вчителі та учні набули досвіду співпраці на міжнародному рівні в реалізації творчих проектів, учні стали більш комунікабельними, впевненими в своїх знаннях та здібностях. Найактивніші учні: Притула О., Осадча Т.

визначилися з вибором майбутніх професій та по закінченню 9 класу вступили в престижні коледжі м. Києва, що готують їх до навчання в провідних вузах країни.

Особисто мені, як директору школи, реалізація проекту співпраці з Корпусом Миру США принесла почуття гордості за колег, учнів та навчальний заклад. Стократ правий А.С. Макаренко: «Справжня життєздатна школа за своєю природою не може виникнути на всьому готовому. Її треба вибудувати, іноді в прямому розумінні, своїми руками».

Підсумувати вищесказане допоможе вислів О.А. Захаренка: «Практика педагогічної роботи переконує, що сірі невиразні заходи безслідно зникають, не тривожать ні розуму, ні серця. Тільки яскраві, емоційно – насичені заходи надовго залишаються в пам'яті учнів, зберігають педагогічну дієвість і знаходять свій дальший творчий розвиток, поступово перетворюючись у традиції». Два роки творчої співпраці з волонтером Джеремі Боровіцом були яскраві, позитивно-емоційні, наповнені радістю трудових здобутків, особистих успіхів, дали емоційний заряд та поштовх до подальшого продовження розпочатих справ.

Проблеми школи та управлінської діяльності, що заважали досягненню поставленої мети та управлінське рішення по їх подоланню. В далекому 2010 р. на нараді при директору Боярського НВК з заступниками та Головою Ради школи було схвалено пропозицію співпраці з Корпусом Миру США, запрошено координаторів цієї організації для узгодження інтересів сторін. Переговори пройшли успішно, керівництво школи підтримало ідею співпраці. А коли Корпус Миру США надіслав угоду, її розглянули на педраді школи, і тут більшість педагогів та заступники директора проголосували проти такої співпраці, мотивуючи свої відмови міркуваннями, що зросте кількість перевірок, зросте кількість роботи, результати якої мало прогнозовані, і що волонтер напише про нас після двох років співпраці!? Я, як директор школи, вирішив, що відступати пізно, а тому з групою підтримки п'яти педагогів створив творчу групу для співпраці, ми розподілили обов'язки та приступили до роботи. Як твердять психологи, для реалізації творчих ідей досить п'яти відсотків педколективу, в даній ситуації директор мав всі вісімнадцять відсотків і не помилився, поступово в роботу по реалізації проекту добровільно втягнулися всі працівники школи та значна кількість батьків. Ніхто нікому не згадував голосування: «Хто за? Хто проти? Утримався?»...

Для здійснення поїздок по визначних місцях Черкащини та України заважала надмірна бюрократія та чиновницька заангажованість: «Забороню, щоб нічого не сталося». Для поїздок необхідно було оформити документи та отримати дозволи в десятках кабінетів райцентру та області,— де часто нам відмовляли з-за того, що вважали поїздки недоцільними. Як із чиновницького крісла можна виміряти романтику та мрійництво дітей? І одним розчерком пера все це вбити:

Хто сказав, що все уже відкрито?
Нащо ж ми народжені тоді?
Як нам помістити у корито
Наші сподівання молоді?
Кораблі! Шикуйтеся до походу!
Мрійництво! Жаго моя! Живи!
В океані рідного народу
Відкривай духовні острови!

В. А. Симоненко

Вихід знайшли. До поїздок залучили батьків учнів, яким не потрібно брати дозволу в будь-кого, щоб повезти своїх дітей на екскурсію.

Так, наша співпраця з волонтером Корпусу Миру США Боровіцом Джеремі отримала визнання не лише в учнів, батьків, колег – директорів, керівництва а й громади району. Даглас Тешнер - директор Корпусу Миру США, відзначаючи високі

результати праці Джеремі сказав: «Лише там волонтер має успіхи в роботі, де його підтримують й творчо співпрацюють з ним».

Наслідуючи Боярський НВК, деякі школи Лисянського району зробили заявки на співпрацю з Корпусом Миру США. Подали таку заявку на 2014 рік і ми, сподіваємося на подальші успіхи.

Дружба та співпраця з Джеремі Боровіцом по завершенню його місії волонтера не закінчилася.

Ми допомогли йому знайти своє місце в житті: по закінченню університету в Нью-Йорку, він, молодий економіст, працював менеджером в ресторані, і це далеко не влаштувало його романтичну натуру. На Україні Джеремі заглибився в вивчення історії та культури єврейських громад України, в 2012-2013 рр. працював в представництві однієї з організацій Ізраїлю м. Києві, в даний час поглиблено вивчає іврит в університеті Тель-Авіва. Він - частий та бажаний гість в нашій школі.

Співпраця з Джеремі Боровіцом продовжується. При його сприянні волонтерський загін Боярського НВК в кількості тридцяти осіб здійснив екскурсію до міста Київ – знайомилися з професіями в дитячому центрі «Kids Will», відвідали Києво-Печерську Лавру, прониклися духом патріотизму «Революції Гідності» на Майдані незалежності, Хрещатику, вул. Героїв Небесної Сотні та вул. Грушевського.

Основним напрямком роботи волонтерів Боярського НВК на сьогодні є діяльність по збору благодійних коштів на підтримку воїнів АТО та їх сімей. Проведено сім загальношкільних акцій й зібрано понад десять тисяч гривень які передано на підтримку Української армії. В лютому 2015 р. в селах в мікрорайону школи проведено два благодійні концерти, запланували ще чотири концерти, один з них для пацієнтів і працівників Київського госпіталю...

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Захаренко О. А. Поради колезі народжені в школі над Россю / О.А. Захаренко. – Черкаси : Ваш дім, – 2005. – 92 с.
2. Захаренко О.А. Слово до нащадків / О.А. Захаренко. – Київ, 2006. – 213 с.
3. Академік із Сахнівки : [збірка] / Томенко М. В. [та ін.] ; під. ред. проф. Кузьмінського А.І. ; АПН України, Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. - Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. –438 с.
4. Волонтерський менеджмент. – Київ: Помічник. Добра воля. Центр волонтеріату. – 2010. – 57 с.

А.О. Дишлюк,
соціальний педагог Дзензелівської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів
Маньківської районної ради

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ, ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВОЛОНТЕРСЬКИХ АКЦІЙ ШКІЛЬНИМИ КОЛЕКТИВАМИ

Поступово минають часи, коли в моді були наркотики та алкоголь. На сьогодні в Україні в тренді архікорисні заняття: здорове харчування, спорт та волонтерство. У статті мова піде про волонтерських рух, його правове регулювання та поради щодо планування та проведення волонтерських акцій.

Як відомо, з 2011 року Україна має спеціальний закон, який регулює діяльність волонтерів. Так, в Законі України «Про волонтерську діяльність» міститься легальне визначення волонтерства: волонтерська діяльність - добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та

волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги. В свою чергу, волонтерською допомогою вважаються роботи та послуги, які виконуються або надаються волонтерами безоплатно. Однак, безоплатне виконання робіт або надання послуг особами, що має одноразовий характер або здійснюється на основі сімейних, дружніх чи сусідських відносин, не є волонтерською діяльністю [1].

Світовий досвід розглядає волонтерство як форму соціальної роботи, яка здатна подолати ефект уникнення людей від громадських проблем, сформуванню моделі колективної участі, відтворення людських цінностей [2].

У незалежній Україні розвиток волонтерського руху датується початком 90-х років ХХ ст., коли було створено службу під назвою «Телефон Довіри», де працювали волонтери. Із 1992 року в Україні почала активно розвиватися мережа соціальних служб для молоді. Головна мета їхньої діяльності – реалізація державної молодіжної політики та завдань, окреслених у [Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні»](#) і [Законі України «Про сприяння становленню та соціальному розвитку молоді в Україні»](#). Саме створення центрів соціальних служб для молоді спричинило активний розвиток волонтерського руху [3].

Насправді, сьогодні найбільша частина волонтерів – це молодь, переважно студенти, які мають багато вільного часу і завдяки навчальним закладам добре поінформовані про заходи, які проводяться волонтерськими організаціями. Останні події в нашій країні об'єднали нас усіх і відкрили в кожному серці частинку доброти. Не байдужим є і наш шкільний загін волонтерів «ЦУНАМІ», який за останній рік провів багато цікавих та корисних акцій.

Вищим органом є збір волонтерського руху, що проводиться один раз на три місяці. Збір вважається дійсним коли присутні не менше 5 членів загону.

Положення про волонтерський рух

Загальні положення:

1. Волонтерський Рух є головним напрямком діяльності шкільного учнівського самоврядування «Країна Успіху». Цей рух базується на спільності інтересів, бажань, цілей, надій, ідей учнів й передбачає реалізацію поставлених цілей та самореалізацію учнів.

2. Діяльність школярів-волонтерів відбувається на засадах власної волі. Їх діяльність є неприбутковою, добровільною, корисною для інших людей та суспільства у цілому.

3. Головна мета руху – сприяння розповсюдженню волонтерського руху у нашому селі, виховання у себе таких моральних цінностей, як милосердя, толерантність, працелюбність, прагнення до взаємодопомоги, активізація процесу згуртування учнівського колективу.

Основними завданнями Волонтерського руху у школі є:

- сприяння розвитку волонтерського руху у нашому місті та в Україні;
- задоволення духовних інтересів та потреб учнів;
- сприяння соціальному становленню та вдосконаленню індивідуальних якостей та властивостей особистості школяра, відкриття внутрішніх резервів;
- виявлення та розвиток організаторських та творчих здібностей, здатності до взаємодопомоги, милосердя;
- активна участь у вирішенні суспільних проблем;
- співпраця з громадськими організаціями;
- пошуково-дослідницька діяльність з метою вивчення історії рідної школи та села, району для добробуту та процвітання суспільства;
- проведення пропагандистської діяльності щодо здорового способу життя та охорони навколишнього середовища.

Побажання та плани:

- вивчати та використовувати цінний міжнародний та вітчизняний досвід з питань волонтерського руху;
- дізнаватись про нові форми та методи волонтерської діяльності в Україні;
- співпрацювати з державними та громадськими організаціями і установами в галузі соціальної роботи;
- займатися розробкою нових проектів та подальша реалізація існуючих проектів задля доброї справи.

Членство:

- членами волонтерського руху можуть бути учні, що досягли 14 років або молодші школярі у співпраці та взаємодії з педагогами, які визнають мету, завдання та напрямки діяльності організації.

Права та обов'язки волонтерів:

1. Члени волонтерського руху мають право:

- обирати та бути обраними головою руху;
- брати участь у роботі руху;
- виступати в ЗМІ, висвітлювати діяльність волонтерського руху.

2. Члени волонтерського руху зобов'язані:

- старанно виконувати свої доручення та обов'язки;
- постійно брати активну участь у роботі руху;
- вести пропаганду здорового способу життя;
- ставитися з повагою до свого минулого, пам'ятати та відроджувати традиції.

Збір волонтерського руху має право:

- приймати та виключати з членів організації;
- обговорювати та затверджувати план роботи організації.

Напрямки діяльності волонтерського руху Дзензелівської ЗОШ I-III ступенів:

1. Організація та проведення операцій «Милосердя».
2. Організація посиленої допомоги літнім людям, ветеранам Великої Вітчизняної війни, інвалідам, учасникам АТО.
3. Участь у спільних районних громадських проектах.
4. Участь у роботі сільського краєзнавчого музею (допомога батьків та учнів).
5. Проведення зустрічей з ветеранами Великої Вітчизняної війни, концертів милосердя, круглих столів, диспутів.
6. Робота волонтерів з профілактики негативних явищ за напрямками :
  - боротьба зі вживанням наркотиків;
  - боротьба зі вживанням тютюну;
  - боротьба з поширенням ВІЛ/СНІДу;
  - профілактика злочинів та правопорушень;
  - профілактика насильства;
  - профілактика торгівлі людьми
8. Участь у районних волонтерських акціях

Перед тим, як розпочати волонтерську акцію ми обов'язково радимося з усіма учасниками, виявляємо категорію людей, що зацікавлені в проведенні певного заходу. Проте серед всього цього є власне бажання кожного взяти участь в даній справі і ні в якому разі не допускається натиск чи примус. Серед планування проведення волонтерських акцій у своїй роботі ми виділяємо сім основних етапів, а саме:

- збір інформації;
- вибір напрямку;
- план дій;
- проведення заходу;
- дякування;
- оцінювання результатів;
- опублікування результатів та їх поширення.

1. Для того, щоб привернути увагу і зацікавити велику кількість людей, ми намагаємось організувати захід, який відповідав би інтересам та потребам людей. Саме тому зараз найбільше зацікавлення викликає організація благодійних заходів для допомоги солдатам, що захищають нашу Україну.

Велике значення має визначення списку потреб певних цільових груп (сироти, пенсіонери, люди з особливими потребами), адже кожна категорія має відповідні потреби. Наприклад до Дня інваліда ми організуємо благодійні акції та допомагаємо цим дітям, людям похилого віку допомагаємо з домашніми справами, дітям сиротам забезпечуємо захист їхніх прав та різних видів допомогу в навчанні та вихованні, а зараз й організуємо різних видів допомогу учасникам АТО. Перед проведенням акцій обов'язково необхідно провести опитування: «У яких заходах ви б хотіли взяти участь?» або «Яку б допомогу ви могли запропонувати для певної категорії осіб?».

2. Після того, як зібрали інформацію, проведіть аналіз результатів. Виберіть 3-4 найбільш важливі проблеми. При визначенні напрямів пам'ятайте про існуючі ресурси і можливість досягнення результатів за достатньо короткий період часу.

3. Коли формуєте свій план дій здійснення певного благодійного заходу то він може відповідати на 4 основних запитання: «ЩО?», «ХТО?», «КОЛИ?» і «СКІЛЬКИ?». Після того, як ви визначилися з вибором проблеми, вам необхідно вирішити, який саме вид заходів вам необхідно провести («ЩО?»). після того, як запланували заходи, вам потрібно визначитися : хто буде відповідальним за проведення даного заходу («ХТО?») та призначити час проведення заходу («КОЛИ?»). І на завершення визначитися, які ресурси вам будуть необхідні (людські, фінансові) для здійснення цього заходу.

Волонтер – це людина, яка за власним бажанням, без оплати та примусу віддає свій час, енергію, знання, сили, досвід та проведення діяльності, яка приносить користь людям та суспільству в цілому. Саме тому при наборі волонтерів до шкільного волонтерського загону «ЦУНАМІ» ми враховували наступні питання:

- Якими навичками повинен володіти волонтер для виконання того чи іншого завдання?

- Скільки часу потрібно буде волонтеру для виконання завдання?

- Якщо виконання завдання потребує певного часу, чи можуть його виконувати різні волонтери, або лише один?

Але не дивлячись на всі ці речі ми повинні враховувати бажання учасників заходів. Люди активні, якщо справа стосується їхніх особистих інтересів, і в цьому немає нічого поганого. Це природна поведінка. Тому наша робота із залучення волонтерів полягає у з'ясуванні їхніх можливих інтересів та потреб, зацікавте людей так, щоб вони почували себе необхідними в проведенні даної справи.

Залучити волонтерів до справи вперше - завдання не стільки складне, як зробити так, щоб вони хотіли повернутися до вас вдруге. Тому створіть приємну атмосферу для волонтерів, якою б важливою не була мета акції, люди не повернуться, якщо не отримають задоволення від роботи, яку вони проводять. Звертайтеся до волонтерів настільки уважно і професійно, як і до працівників закладу. Крім того своїм волонтерам ми надаємо можливість самим пропонувати тематику заходів та план їх проведення. Не забувайте дякувати кожному волонтерові, яким би великим чи малим не був би його внесок.

4. Під час проведення заходу кожен волонтер має мати керівника, адже саме керівники мають визначати завдання та стежити за їх виконанням. Волонтери повинні самі організувати свою роботу, але й відчувати відповідальність перед керівниками заходу.

5. Після закінчення волонтерської акції зберіть усіх волонтерів та подякуйте їм. Обміркуйте способи висловлення вдячності за внесок кожного волонтера.

6. Після закінчення волонтерської акції відпочиньте декілька днів і знову беріться до роботи, зробіть збори волонтерського загону та проведіть самооцінку проведеної

роботи. Після узагальнення результатів акції підготуйте звіт про проведену роботу та ознайомте з його змістом інших людей в різних можливих засобах масової інформації. Наприклад ми розміщуємо інформації на шкільному сайті, в шкільній та місцевій газеті.

7. Дуже важливо, щоб кожен волонтер, який брав участь в акції, міг дізнатися про її результати та вплив заходу на вирішення певної проблеми. Для того щоб зростав імідж вашої школи необхідно, аби якомога більше людей дізналися про результати акцій. Які проводить ваш заклад.

Наша волонтерська діяльність змінила нашу філософію життя. Ми стали помічати те, на що раніше не звертали уваги. Ми побачили, скільки людей потребує допомоги та підтримки, тому завжди раді допомогти. Багато хто не розуміє волонтерського руху. Традиційно запитують: «А що ви за це маєте?». Та волонтер – це людина, яка без грошової винагороди, за власним бажанням, намагається бути корисною своїй громаді, своєму суспільству.

Ми переконані, що не все в цьому світі повинно робитися за гроші. І людська увага та допомога – це якраз ті якості, які кожна людина має бути готова проявити до свого ближнього. Відчуйте себе потрібними, корисними, щасливими від того, що недаремно живете.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про волонтерську діяльність»[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>
2. Доля І. М. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті / І.М. Доля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>
3. Лещенко Д. С. Правовое положение волонтерских организаций в Украине и за рубежом / Д.С. Лещенко // Правовая система: теория и практика. – 2008. – № 1. – С. 41-45.
4. Сайт всеукраїнського благодійного фонду «Серце до серця».

Т. Б. Клименко,
директор Березняківської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів
Смілянської районної ради

Анотація

Стаття присвячена досвіду практичного впровадження волонтерського руху в сільській школі. Наведено приклади організації і проведення волонтерських акцій в школі. Матеріали будуть корисними для тих, хто займається організацією волонтерського руху.

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В СУЧАСНІЙ СІЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Сьогодні школа не тільки частина демократичного суспільства. Вона має важливе значення для майбутньої держави. У всіх нас є бажання, щоб усі і в школі, і в суспільстві були активними громадянами, оберігали й примножували цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивали демократичну правову державу. Тому головною метою освіти є виховання гідного громадянина сучасного суспільства та його підготовка до життя та діяльності в умовах демократії. В Україні існує безліч невирішених соціальних проблем. Усвідомлення необхідності активної участі громадян і суспільства в їхньому подоланні відкриває нові можливості, а також сприяє розвитку нових громадських ініціатив. Однією з найважливіших рис

нашого часу є відродження руху, який залучає громадян до участі у зміні всіх сторін життя на краще, формування нових відносин у суспільстві, що в цілому сприятиме вирішенню багатьох проблем сьогодення. Волонтерство - так називається цей рух. Воно широко розвинене у світі й розглядається як глобальний процес об'єднання людей, які прагнуть зробити внесок на благо свого та світового співтовариства [3].

Світовий досвід розглядає волонтерство як форму соціальної роботи, яка здатна подолати ефект уникнення людей від громадських проблем, сформувати модель колективної участі, відтворення людських цінностей [2]. Найважливіше у роботі волонтера – усвідомлення необхідності власної діяльності та наявності бажання працювати. Головна перевага волонтерів полягає в тому, що вони виконують роботу, яка їм подобається, й отримують задоволення, коли бачать результати. Але люди почуваються так, коли знають, що вони цінуються і визнаються. Крім цього, для кожної людини, котра виконує роботу, а тим більше на добровільних засадах, важлива оцінка її діяльності. Кожен, хто бере участь у волонтерській діяльності, має бути оцінений об'єктивно. Діапазон особистісних якостей людини дуже великий і широкий. Людина прагне удосконалити себе, знайти своє призначення і місце в житті. Волонтерська діяльність – це шлях самопізнання і самоперевірки. Тому у добровільній роботі беруть участь різні категорії волонтерів. [3]

Волонтерство є одним із трьох компонентів моделі громадсько-активної школи, що діє в Україні. Його основна суть полягає в створенні організованої системи, що перетворює волонтерство на невід'ємну частину шкільного життя. Різниця між підходами громадсько-активних шкіл й інших шкіл, які проводять акції для громади, полягає в тому, що, на відміну від проведення окремих акцій, громадсько-активні школи пропонують організувати систему, яка заохочує не лише учнів, а й учителів, батьків, інших членів громади до волонтерської діяльності в мікрорайоні школи. Ця система сприяє тому, щоб людина стала активним членом своєї громади, щоб учні-волонтери ставали дорослими волонтерами. Батьки, вчителі та інші члени громади, залучені до волонтерських акцій, стають зразком того, як треба присвячувати свій час тому, що для них є дорогим і значущим, – це природна і необхідна частина життя в демократичному суспільстві.[4]

Актуальність обраної теми полягає в тому, що в сучасній школі волонтерський рух можна вважати головним напрямком діяльності шкільного учнівського самоврядування. Він сприяє вихованню таких моральних цінностей, як милосердя, толерантність, працелюбність, прагнення до взаємодопомоги, виявлення та розвиток організаторських та творчих здібностей, активізує процес згуртування учнівського колективу. Правильно спланована робота волонтерського загону допомагає налагодженню співпраці між школою, батьками та громадою села.

Волонтерство – сфера, яка не терпить абстрактності. Дуже часто саме волонтерська діяльність є індикатором існування школи в громаді. Від школи наші громадяни очікують не тільки надання якісних освітніх послуг (ця сфера цікавить переважно батьків учнів), а значно більше – організації концертів, культурних і спортивних подій, екологічних акцій, підтримки літніх людей тощо.[1] Зрештою, саме через волонтерські акції громада дізнається про школу.

Березняківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів Смілянської районної ради працює як громадсько-активна школа вже не один рік. Спочатку був створений невеликий волонтерський загін із учнів старших класів. Звичайно виникло питання: «А що робити?». Щоб обрати головні напрямки діяльності провели ділову гру, в ході якої вирішили провести ряд заходів спрямованих на пропаганду здорового способу життя. Так у школі з'явився соціально-психологічний театр «Експромт». Учасниками театру створено багато вистав, наприклад: «Життя – це ланцюг...», «Мій ідеал – не завжди ідеал для оточуючих», «Іще раз про СНІД», «Не поспішай дорослішати», «Зроби правильний вибір». Наступним проектом, який об'єднав школярів і громаду до

волонтерської діяльності, був довгостроковий проект «Збережемо пам'ять про подвиг». На цьому прикладі можна продемонструвати планування та проведення волонтерської діяльності.

Назва проекту: «Збережемо пам'ять про подвиг»

Термін дії проекту: 1 грудня 2009р. – 9 травня 2010р.

МЕТА: вшанування пам'яті односельчан, які загинули під час Великої Вітчизняної війни, збереження краєзнавчої інформації для жителів села, виховання в учнів патріотичних почуттів.

Очікувані результати проекту: відкриття у школі Галереї пам'яті

Учасники проекту: учні, вчителі, батьки, жителі села

Етапи проекту :

1. Підготовчий (грудень 2009 року):
  - опрацювання джерел, які забезпечать реалізацію проекту;
  - методичне забезпечення проекту;
  - розробка основних етапів;
  - орієнтовне планування проекту;
2. Практичний (січень - травень 2010 рр.):
  - організація та проведення заходів;
  - організація пошуку і збір інформації про учасників Великої Вітчизняної війни вихідців нашого села та фотоматеріалів, проведення акції по збору коштів для відкриття Галереї Пам'яті, виготовлення стендів, підготовка соціальної вистави «Перемога,свята Перемога», підготовка проведення факельної ходи до Меморіалу Слави, написання сценарію урочистого відкриття галереї;
  - залучення батьків, організацій-партнерів до проектної діяльності в межах проекту;
  - систематизація та оформлення отриманого матеріалу;
3. Узагальнювально-підсумковий (9 травня 2010 р.):
  - аналіз результатів роботи за проектом;
  - вироблення пропозицій щодо подальшої роботи волонтерського загону;
  - презентація результатів проекту.

Аналіз, відгуки про проведений проект

Проект реалізовано успішно. Волонтерами були встановлені імена всіх загиблих односельців під час Великої Вітчизняної війни та фотоматеріали. Проект викликав схвалення серед учнівського і педагогічного колективу школи та громади села. Волонтерський загін поповнився новими учнями, в яких виникло бажання займатися соціальною роботою.

Реалізація проекту

З метою формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини, відновлення і вшанування національної пам'яті на засіданні клубу «Пошук» при шкільному музеї Бойової Слави було прийняте рішення про створення проекту «Збережемо пам'ять про подвиг» До реалізації проекту було залучено волонтерський загін, педагогічний колектив, обслуговуючий персонал, виконком сільської ради, громадськість села. На спільному засіданні клубу «Пошук», волонтерського загону та педагогічного колективу було складено план реалізації проекту.

Грудень	Акція «Все починається з малого»	3	Провели ярмарок з метою збору коштів для облаштування галереї. Розповсюдили листи – звернення до громади села про збір коштів
Січень	Засідання клубу		Робота з архівами шкільного музею Бойової Слави,

	«Пошук»	сільської ради: переглянули та поновили списки загиблих воїнів – односельців; встановили зв'язки з їх сім'ями.
Лютий	Акція «Погляд у минуле»	Збір інформації та фотоматеріалів про учасників бойових дій, листування з родичами загиблих.
Березень	Трудовий десант Засідання клубу «Пошук»	Підготовка та ремонт приміщення для створення Галереї. Написання сценарію відкриття Галереї. Систематизація зібраної інформації
Квітень	Акція «Творімо для нащадків»	Підготовка до факельної ходи (виготовлення учнями факелів під керівництвом вчителя трудового навчання). Підготовка до виступу соціального театру. Оформлення стендів Галереї.
Травень	Відкриття Галереї Пам'яті	Проведення урочистих заходів Освячення Галереї Урочиста факельна хода до Меморіалу Слави

Сьогодні координатором волонтерського руху в школі є педагог-організатор і актив учнівського самоврядування, волонтерською діяльністю охоплені всі учні 5 – 11 класів. В школі діє 7 волонтерських загонів, а саме: 5 клас - загін «Сокіл», керівник Концеба Лідія Степанівна, 6 клас - загін «ВПС» (ввічливі, патріотичні, сердечні), керівник Пишняк Дарина Юріївна, 7 клас - загін «ДІМ» (добрі, ініціативні, милосердні), керівник Гнатенко Валентина Аврамівна, 8 клас – загін «Злагода», керівник Гусева Алла Андріївна, 9 клас - загін «Калинонька», керівник Купець Ольга Дмитрівна, 10 клас - загін «Добрик» керівник Шеремет Лариса Григорівна, 11 клас - загін «Дружба», керівник Нестеренко Валентина Петрівна. Вчителі є консультантами та порадиниками, а ініціативу, організацію та виконання поставлених завдань беруть на себе діти-волонтери.

Напрямки роботи загонів нашої школи:

1. Допомога людям похилого віку:
  - допомога по домашньому господарству;
  - закупівля продуктів харчування;
  - привітання зі святами;
2. Проведення благодійних акцій.
3. Популяризація волонтерського руху.
4. Освітня діяльність в школі.
5. Участь у виховних заходах, відповідно до напрямку діяльності.

Волонтери нашої школи мають широке коло діяльності, до якої на добровільній основі залучаються не лише учні, а й вчителі та батьки. Діють волонтерські проекти.

Діяльність проекту «Милосердя» направлена на допомогу літнім людям, соціально незахищеним категоріям. Коло діяльності цього проекту досить широке. Один із напрямів – проведення операції «Добрий ранок, ветеране!». В ході якої волонтери відвідують сільських ветеранів війни, вітають їх зі святами, за необхідності допомагають по господарству. Інше спрямування роботи даного проекту – це допомога самотнім літнім односельчанам. З огляду на те, що в селі люди знають один одного, то не виникає труднощів у з'ясуванні, кому необхідна волонтерська допомога. Волонтери об'єднуються в невеликі групи (2-3 учні), відповідно до місця проживання, і допомагають самотнім людям похилого віку, які проживають поблизу них. Зрозуміло, що в скрутне становище можуть потрапити не тільки самотні люди похилого віку. Учні також збирали речі, іграшки для дітей з обмеженими можливостями під час акції «Іграшка для друга». Крім того волонтери школи виступали з концертною програмою в інтернаті для дітей з особливими потребами.

В рамках проведення акції «Чисте довкілля» зародилася ідея екологічного проекту «Березняківський кар'єр». Була набрана група небайдужих учнів. Першочерговим завданням проекту було прибирання території навколо кар'єру від сміття. Керівником проекту стала вчитель біології Нестеренко В.П. Проводиться також акція «Зимова підгодівля пташок», в рамках якої діти виготовляють годівниці, розвішують їх на території школи і регулярно поповнюють їх їжею.

Волонтери не тільки турбуються про те, щоб не знищувався екосвіт нашої місцевості, а й дбають про його примноження. Діти з радістю відгукуються на пропозицію забезпечити шкільну квіткову клумбу посадковим матеріалом, допомагають їх висадити та доглядають за квітами протягом літніх канікул. В школі створені квіткові кола дружби, за якими доглядають учні 1-8 класів.

Минулого року члени волонтерського загону «Дружба» працювали над проектом «Збережемо Первоцвіт», з яким зайняли 1 місце у районі та III місце в області.

Неодноразово волонтери проводили акцію «Посади дерево!», в якій брали участь і члени волонтерського загону і жителі села. В рамках проекту «Троянди біля школи» висаджено клумбу троянд.

Також волонтери беруть участь в загально сільській акції «Найкраща вулиця села».

Однією з ділянок діяльності волонтерів - є догляд за Меморіалом Слави, пам'ятних знаків та могилою воїна – афганця Куценка Володі.

Наступний напрям діяльності – турбота про відродження здорової нації, пропаганда здорового способу життя, боротьба із шкідливими звичками.

Просвітницьку роботу в цьому напрямі продовжує проводити соціальний театр школи «Експромт». Серед волонтерів школи – члени пошукової групи, які здійснюють краєзнавчо-пошукову роботу по відновленню історичної пам'яті на території сільської ради. В межах проекту «Колосок пам'яті» створено збірки «Спогади очевидців подій 1932-33 р.р.» та «Спогади очевидців звільнення села від німецько-фашистських загарбників».

Протягом року діє організована волонтерами акція «Не будьмо байдужими», під час якої проводиться збирання речей для малозабезпечених сімей. До цієї акції приєднуються і вчителі школи. В планах виховної роботи включено цикл бесід «Дитина і духовність», на яких волонтери з учнями та вчителями обговорюють питання ввічливості, дружби, скромності, охайності, доброти, правдивості, чесності, співчуття, чуйності, справедливості, сміливості, добра та зла. Не забувають учні і про учителів - пенсіонерів. Їх вітають з днем вчителя, зі святом 8 Березня та запрошують на шкільні концерти з нагоди цих свят. Почесними гостями є вчителі-пенсіонери і на традиційних Першому та Останньому дзвониках. З метою популяризації своєї діяльності волонтери проводять рекламні акції під гаслом: «Хто такий волонтер?» Це сприяє залученню інших дітей до добродійних акцій та допомозі волонтерам. Не забувають добровольці і про учнів початкових класів. Вони організують дозвілля на перервах: грають в ігри, проводять вікторини.

Діти – це майбутнє нашої держави. Школа закладає основи патріотизму, працелюбності, моральності, толерантності. На жаль, у наш час стрімкого розвитку науки і техніки, комп'ютеризації спостерігаємо багато недоліків у формуванні цих якостей не тільки в учнів старших класів, а й у молодших школярів, підлітків. Соціально – економічна ситуація в Україні, події на майдані та неоголошена війна на Сході змусила педагогічний колектив нашої школи по новому поглянути на власну громадянську позицію та на волонтерство і благодійність. Зараз у школі є постійно діючими акції «Напиши лист солдату» та «Допоможи солдату», разом з батьками започаткували акцію «Оберіг солдату». Ще більше об'єднала колектив учнів і вчителів школи та громаду села акція «Маскувальна сітка своїми руками». Всі активно самовіддано працювали, усвідомлюючи свою причетність до справи захисту нашої

єдності і незалежності. Умілі руки дітей та дорослих виготовили дві маскувальні сітки для української армії. У грудні 2014 року її передано воїнам, які беруть участь в АТО. Разом із сіткою передано дитячі малюнки, листи, обереги з побажаннями. З особливим дитячим ентузіазмом вже неодноразово проходить збір коштів для придбання теплих речей воїнам - односельцям.

Отже, можна зробити висновки, що волонтерство – це різноманітна праця. Можна працювати з дітьми-сиротами, інвалідами, можна доглядати за тваринами, саджати дерева, приймати участь у різних акціях... Загалом, це – вся та праця, з котрою може впоратися кожний, хто насправді цього забажає.

Суть волонтерства у школі – можливість творчості. Творчості особливого типу, котру можна назвати «соціальною творчістю». А в творчості не скільки беруть, скільки дарують. Головне - створювати і зміцнювати мажорний тон, дух бадьорості, впевненості в своїх силах, у своїй здатності нести людям радість, прагнення перебороти будь-які труднощі. Волонтери не отримують матеріальної допомоги у вигляді заробітної плати, проте вони мають дещо інше – розвиток власних здібностей, моральне задоволення, відчуття власної необхідності тим, хто потребує допомоги, відчуття, що вони приносять користь, отримують нові знання. [1]

Волонтерство – це можливість людини відчутти себе громадянином, зробивши реальний внесок у розвиток своєї громади. Нас дуже довго «годували» розповідями про те, що всі значущі речі звужуються на макрорівні. Але життя показало, що і глобальні зміни в житті навколо нас можуть початися з малого вчинку – з посаженого дерева, з допомоги ближньому. Учинок волонтера спричиняє не тільки конкретну дію, а й позитивний приклад, який можуть наслідувати інші.[5]

Волонтери важливі для кожного суспільства, тому що вони працюють без користі для себе, показуючи цим суспільству, що є ще в житті речі більш цінні ніж отримання матеріальної нагороди. Охорона навколишнього середовища, культура, розвиток і позитивний імідж країни є основним напрямком роботи волонтерів. Ось, що допомагає суспільству впевнено стояти на ногах, а волонтеру – отримати задоволення і безцінний життєвий досвід, набути професійних знань та навичок. То ж, на мою думку, створення волонтерського загону у школі є дієвою формою роботи, яка допомагає всебічному розвитку особистості, більше приділяє уваги індивідуальному підходу, акцентується увага на інформаційно-просвітницькій роботі. Робота волонтерів – це «жива» робота, де кожен може і прагне себе розкрити в тому чи іншому напрямку, цим самим допомагаючи іншим людям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Товкало М.Я. Стандарти громадсько-активної школи: волонтерство: навчально-методичний посібник / під заг. ред. Даниленко Л.І. — Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. — 52 с.
2. Доля І. М. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті (Електронний ресурс: Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Волонтерство та громадсько-активні школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.referatcentral.org.ua/pedagogy_load.php?id=3381
4. Ворон М., Найда Ю. Волонтерство та громадсько-активні школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/3031/1/Voron_M-4_Naida_U.pdf

Н. І.Кузьменко,
директор Нехайківського навчально-виховного
комплексу «загальноосвітня школа І-ІІІ
ступенів – дошкільний навчальний заклад»

Анотація

У статті розглядається зміст організації волонтерської роботи в умовах середньої школи; розкриваються етапи планування та проведення волонтерських акцій; пропонується досвід волонтерської роботи як умови становлення особистості дитини.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ РОБОТИ В УМОВАХ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі українського державотворення, розвитку освіти кожний навчальний заклад, плануючи мету, зміст і форми виховання, вибудовує свою виховну систему. Але якими б різними не були ці системи, їх об'єднує одна проблема – виховання у молодого покоління патріотичних почуттів, активної громадянської позиції, відповідальності перед собою та перед громадою за прийняті рішення. Сучасна школа повинна дати учням не тільки певні знання, уміння та навички, а й виховати соціально адаптовану та громадсько-орієнтовану особистість, яка після закінчення школи успішно займе своє місце в житті. Інноваційна модель громадсько-активної школи створює найбільш сприятливе й ефективне середовище для соціалізації шкільної молоді.

Найпопулярнішим компонентом моделі громадсько-активної школи є волонтерство. Суть цього компонента полягає у створенні організованої системи, яка перетворює волонтерство у невід'ємну частину людського життя у демократичному суспільстві, залучає не лише учнів, а й учителів, батьків, інших членів громади до активних дій.

«Волонтерська діяльність – це добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги; форма благодійної діяльності». [1]

Термін «волонтер» у перекладі з англійської мови означає «доброволець». «Волонтер - це фізична особа, яка добровільно здійснює соціально-спрямовану, неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги». [1] «Волонтер – це стан душі» – так вважає Світлана Валентинівна Толстоухова – директор Українського державного центру соціальних служб для молоді. «Зараз волонтерство – потужний соціально-суспільний рух, спроможний прийняти на себе частину повноважень державних соціальних установ. [...] У країнах Європи подібне явище спостерігалось в 50-70 роках, тепер усе перетворилося просто на звичайну процедуру. Можливо, ми не маємо таких потужних матеріальних, технічних можливостей, проте людський фактор відіграє значно важливішу роль». [2]

Сьогодні необхідність у волонтерстві зросла як ніколи. У зв'язку з посиленням впливу на найбільш уразливі групи населення таких світових проблем, як винищення довкілля, зловживання наркотиками, загроза поширення СНІД/ВІЛ тощо, постала нагальна проблема в тому, щоб волонтери взяли на себе частину відповідальності за вирішення соціально-психологічних проблем суспільства. З початком проведення антитерористичної операції на сході України ще більше активізувався волонтерський рух, який має на меті допомогти бійцям українських силових структур та добровольчим батальйонам, а також переміщеним особам, які вимушено залишили свої домівки в Криму та на Донбасі, у пошуку житла, допомозі речами першої необхідності, їжею та одягом.

Багато людей абсолютно безкорисливо, щиро бажають допомогти ближньому. Вони працюють за багатьма напрямками: інформаційний, просвітницький, реабілітаційний, корекційний, побутовий.

Що спонукає волонтерів до здійснення такої соціально спрямованої, неприбуткової, благодійної діяльності? Передусім, молодь штовхають альтруїстичні мотиви: бути корисним, допомогти ближньому. «Для молодих людей важливо самореалізуватися, передавати свій життєвий досвід, знання, набувати нового досвіду, відчувати свою необхідність, а також бути причетним до групи людей, мати їхню підтримку, уникати самотності». [3]

Здійснюючи добрі вчинки, молода людина розуміє, що світ навколо неї змінюється на краще. Волонтерство - це стиль сучасного життя, це приклад для інших. Допмагаючи ближньому, людина допомагає собі. Усі, хто не байдужий до людського болю, хто готовий творити добро, об'єднуються у волонтерські загони. Школа ж є активним координатором волонтерського руху.

Проте сьогодні більшість волонтерських угруповань виникає стихійно та бере участь в одноразових акціях чи заходах. Як зробити волонтерство системною, цілеспрямованою діяльністю? З чого розпочати цю справу, які правила, кроки врахувати? Тому актуальність обраної нами теми полягає в необхідності розгляду етапів планування, проведення волонтерської роботи, винайдення оптимальних шляхів управління цим процесом. Ставимо за мету поділитися власним досвідом організації волонтерської роботи.

Важливими є 10 заповідей роботи з волонтерами. Ці заповіді давно поширені в Америці, Англії, набули поширення вони й в Україні. Окремими заповідями у своїй роботі керуємося й ми.

1. Плануючи реалізацію проектів, наперед необхідно визначити, де можуть бути корисними волонтери, і у відповідності до цього проводити відбір їх.

2. Залучаючи добровільних помічників, потрібно врахувати їхні інтереси, бажання, можливості.

3. Хибною є думка, що волонтери можуть виконувати тільки «чорну» роботу, а змістовну роботу повинні виконувати професіонали, яким це оплачується. По-перше, можна знайти волонтерів-професіоналів у даній галузі, а по-друге, волонтерів можна і потрібно навчати для підвищення їхнього рівня.

4. У випадку, коли доброволець приходить без запрошення, важливо не відштовхнути його.

5. Потрібно пояснити новачкові, за якими принципами працює організація, чого вона прагне, хто за що відповідає.

6. Необхідно чітко формулювати обов'язки і відповідальність самого добровольця, вимоги до нього. Важливо розповісти не тільки про характер роботи, але й про те, які функції треба буде виконувати, якщо людина до цього не займалася такою роботою.

7. Потреба волонтера у постійній подяці за виконану роботу, заохочення до успіхів.

8. Ставлення до волонтера як до колеги.

9. Забезпечення добровільному помічнику можливості просування в організації отримання різного досвіду.

10. Необхідно запитувати думку самого волонтера з різних питань або проблем організації і враховувати цю думку». [4]

Професійна кваліфікація волонтерів-школярів, звичайно, досить низька, проте вони володіють іншими якостями та здібностями, тому ця категорія добротворців є незамінною у практичній діяльності. При роботі з ними враховуємо кілька важливих правил, а саме:

- робота добровільного помічника не повинна заважати навчанню;
- їхня участь у волонтерському русі має бути погодженою з батьками і вчителями;
- робота не повинна бути одноманітною;

- у кожній справі, яку довірили учням, обов'язково має бути місце для їхньої власної ініціативи та самостійних рішень;

- робота має бути посиленою фізично та безпечною для дитячої психіки, тому до роботи з жертвами насилля, психічно хворими, помираючими не потрібно залучати дітей;

- відбираючи волонтерів і готуючи їх до роботи, доцільно врахувати інтерес до роботи, альтруїзм, ціннісні орієнтації особистості, чесність, порядність, ввічливість;

- необхідно демонструвати, по можливості, перспективи їхньої діяльності й обговорювати з ними плани на майбутнє.

На базі школи може існувати безліч варіантів розвитку волонтерського руху. Це організація волонтерських акцій і кампаній, робота агентств волонтерської допомоги, створення волонтерських бригад і клубів. Усі вони спрямовуються на вирішення соціальних проблем або привернення уваги громади до того чи іншого соціального питання, яке потребує вирішення. Найпоширенішим варіантом є проведення волонтерських акцій. На них зупинимося більш детально.

Перед тим, як розпочати волонтерську акцію, необхідно окреслити її мету, визначити структуру, хто зацікавлений у її розробці та реалізації, скільки людей виявляють бажання взяти участь у ній. Головне, пам'ятати: не здійснювати тиску. Якщо учні чи батьки відчують, що це вимога, обов'язок, волонтерство втрачає сенс.

Для того, щоб акція була дієвою, слід урахувати такі поради:

- планувати акцію, виходячи з актуальних проблем громади, які ви можете визначити через анкетування, проведення різноманітних досліджень, особистих зустрічей;

- слід створити ініціативну групу для проведення акції; запросити людей, зацікавлених у вирішенні актуальних проблем громади; провести збори ініціативної групи, на яких визначити мету, завдання акції;

- планувати акцію покроково, визначити наявні й необхідні ресурси та результати, які ви очікуєте від акції; кожний член ініціативної групи має взяти на себе відповідальність за конкретну ділянку роботи; провести рекламну кампанію: створити рекламні плакати, лозунги, об'яви, листівки, які відобразять мету вашої акції та заклик до її проведення, розіслати інформацію до ЗМІ;

- залучати волонтерів різними способами, використовуючи особисті зустрічі, листівки, звертатися до різних груп волонтерів: батьків, пенсіонерів, молоді, представників громадських організацій тощо;

- залучати до участі в акції установи, які розташовані на вашій території: державні і недержавні організації, комерційні структури;

- підвести підсумки, проаналізувати, що вдалося, а що необхідно змінити, врахувати наступного разу;

- зберігати добровільний характер участі в заходах акції;

- розпочати підготовку до акції за 1-2 місяці до її проведення.

Варто звернути увагу на такі етапи, які допоможуть у підготовці та проведенні волонтерської акції. Ми переконалися в тому, що дотримання послідовності цих етапів дає позитивні результати.

1 етап. Збір інформації.

Завдання волонтерів на цьому етапі - визначити сфери інтересів людей, скласти список потреб певних соціальних груп (сироти, пенсіонери, люди з обмеженими потребами тощо) і можливих дій; провести опитування серед добротворців: «У яких заходах ви хотіли б взяти участь?», «У вирішенні яких проблем ви хотіли б взяти участь?».

2 етап. Вибір проблем.

Після того, як зібрано інформацію, провести аналіз результатів і вибрати найголовніші проблеми. При цьому слід пам'ятати про наявні можливості досягнення мети.

3 етап. План вирішення проблем.

Проблема вибрана. Як її вирішити? Для цього потрібно спланувати заходи, визначити відповідального за вирішення даної проблеми, термін проведення, ресурси, які будуть задіяні. Варто за кілька днів розповсюдити листівки, плакати, запрошення стосовно заходів акції. Можливі партнери: органи місцевої влади, недержавні організації, заклади культури тощо.

4 етап. Проведення акції.

Під час проведення акції потрібно впевнитися, що люди розуміють мету акції. Слід давати їм чіткі вказівки, відповідати на всі їхні запитання, бути толерантними, ввічливими, навіть якщо хтось помиляється.

5 етап. Подяка.

Слово «дякую» має звучати щодня. Можуть бути різні способи висловлення подяки волонтерам за їхній внесок і участь у добротворенні: грамота, лист, письмова подяка, допис у газету.

6 етап. Оцінка результатів акції.

Після закінчення волонтерської акції бажано провести оцінювання її. Звернути увагу на те, чи досягнуто результатів, чи були проблеми і як їх уникнути в майбутньому? Які завдання не вдалося виконати і чому?

7 етап. Поширення результатів акції.

Щоб зростав престиж навчального закладу, волонтерів, необхідно поширити результати акції. Потрібно, щоб люди дізнавалися про вплив акції на вирішення тої чи іншої проблеми. Для цього варто опублікувати звіт за результатами акції у пресі, надіслати інформацію про досягнуті результати представникам місцевої влади, бізнесу, іншим важливим особам. Можна організувати свято, на якому ще раз подякувати волонтерам і нагородити їх грамотами, чи конкурс «Волонтер року», де відзначити роботу волонтерів за різними категоріями (батьки, учні, вчителі, члени громади).

8 етап. Планування наступної акції.

Це сприяє системності та неперервності волонтерської діяльності.

Зазвичай, усе починається з окремої акції, яка згодом може перерости у проект, а далі — у довготривалу програму. У цьому випадку школа вибирає для своїх волонтерських програм певну стратегічну цільову групу (люди похилого віку, самотні, люди з особливими потребами, ветерани тощо) або проблему (екологія, права людини, боротьба з тютюнокурінням, організація спортивних і культурних заходів тощо). Будь-яка з цих довготривалих програм може розглядатися в контексті спільних зусиль школи та громади і тривати від кількох тижнів до кількох місяців.

У Нехайківському навчально-виховному комплексі «загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» у складі органу учнівського самоврядування діє волонтерський загін «Добротворці» з числа учнів середніх та старших класів. Координатором його є педагог-організатор, головою – учень. Вищим органом є збір членів волонтерського загону, який проводиться не рідше, ніж один раз у квартал. До компетенції збору волонтерського загону належить: обрання голови, прийняття рішень щодо роботи загону за вказаний період.

Діяльність школярів-волонтерів відбувається на засадах власної волі, базується на спільності інтересів, бажань, цілей, надій, ідей.

Завдання загону:

- створення умов для саморозвитку волонтерів як особистостей, членів суспільства, громадян України;
- вивчення та впровадження кращого досвіду роботи з питань волонтерського руху в Україні;

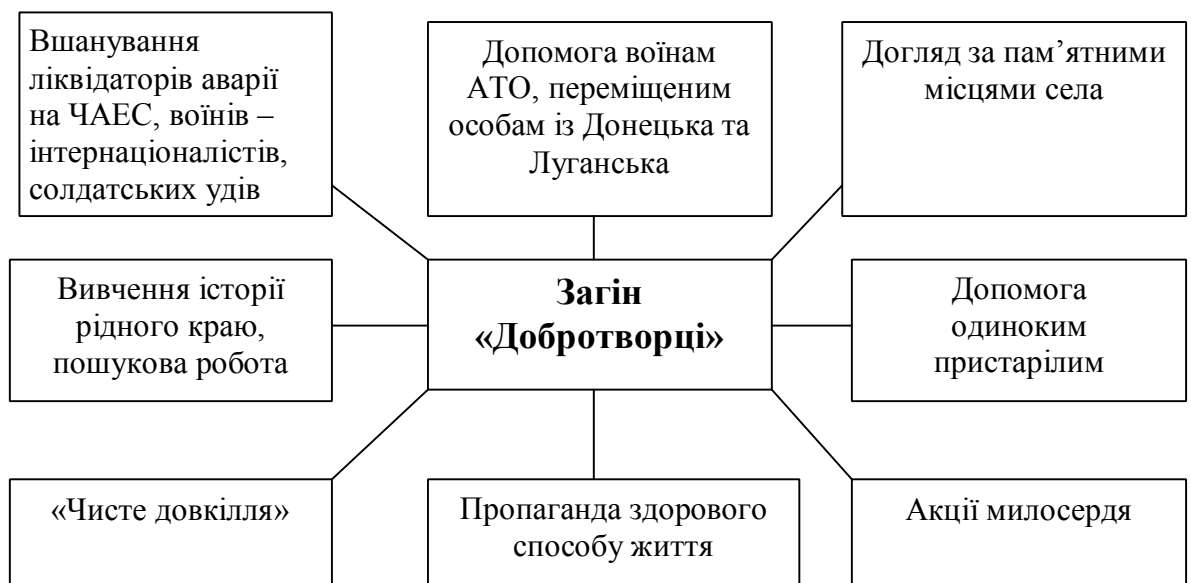
- соціальна допомога тим, хто її потребує;
- пропаганда здорового способу життя;
- охорона навколишнього середовища.

Принципи, за якими працює волонтерський загін:

- креативність;
- відповідальність;
- тактичне та стратегічне планування;
- дотримання етики волонтера;
- взаємоповага та взаємопідтримка;
- добровільна активність;
- партнерство та рівноправність.

Девіз волонтерів: «Віддай людині крихітку себе, за це душа наповнюється світлом!».

Основні напрямки волонтерської роботи

Благодійні акції волонтерів

Акція «Пам'ять».

Вихованню національної свідомості, патріотизму учнів сприяють заходи з нагоди Перемоги у Великій Вітчизняній війні, визволення Дробишчини від німецько-фашистських загарбників, Дня Партизанської слави. Волонтери організують конкурси на кращий дитячий малюнок, виховні години «Тих днів не змовкне слава», «Листи з фронту», «Жінка – мати, жінка – воїн, жінка – берегиня», зустрічі з дітьми війни. Велике задоволення для учнів - відвідати солдатську вдову. Школярі - активні учасники сільських мітингів пам'яті, автопробігу «Уклін тобі, земля Героїв».

Емоційний заряд дають зустрічі з чорнобильцями та **учасниками бойових дій на території інших держав**. Такі зустрічі сприяють формуванню громадянської спрямованості особистості, стійких рис характеру, допомагають виробити впевненість у собі, у виборі майбутньої професії, а отже і в тому, як стати потрібним своїй державі. Учні не лише запрошують учасників на зустрічі в школу, а й вітають їх удома з державними святами.

Акція «Повертайся живим!»

Метою проведення акції є забезпечення передачі листів, малюнків, власних виробів воїнам АТО, а також надання посильної матеріальної (збір речей першої

необхідності) допомоги воїнам. До цієї акції активно залучаються вчителі, батьки, громадськість села.

Акція «Обеліск».

Догляд за пам'ятними місцями села – святий обов'язок волонтерів. Учні сумлінно доглядають за ними: прочищають доріжки від снігу, висівають квіти, поливають і прополнують. А в дні урочистих подій покладають живі квіти.

Акція «Відродити і зберегти».

Пошукова діяльність волонтерів здійснюється протягом усього навчального року. Ними зібрано матеріал про голодомор у селі, записано свідчення очевидців, виготовлено книгу «33 – голод». Пошуківці записали спогади односельців про ушавленого земляка, двічі Героя Радянського Союзу І.Н. Степаненка. Ними зібраний матеріал про воїнів-афганців, ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС. Учні досліджують історію села, краю, свого родоводу, ономастику, обряди, звичаї, фольклор. Багато матеріалів передано до сільського історико – краєзнавчого музею, де екскурсії проводять учні.

Акція «Вони живуть поруч».

Учні-волонтери систематично надають посилену допомогу саодиноким пристарілим. За кожною людиною, яка потребує допомоги, закріплені волонтери. Діти вітають своїх підшефних із днем народження, Днем людей похилого віку, дарують вітальні листівки та квіти, запрошують на шкільні свята.

Екологічні акції: «Посади дерево», «Чисте подвір'я», «Чисте джерело», «Створи красу навколо себе», «Допоможи зимуючим птахам», «Нехай моя ялиночка залишиться в лісі» - найбільш масові. До них залучаються всі учні, працівники навчального закладу, батьки, депутати сільської ради, односельці.

Акція «За здоровий спосіб життя».

У межах цієї акції волонтери надають інформацію щодо профілактики ВІЛ, СНІДу, туберкульозу, грипу, а також організують та проводять виховні заходи, що пропагують здоровий спосіб життя. Постійно ведуть пропаганду проти куріння. До проведення заходів залучають медичних працівників.

Великої популярності набувають спортивні змагання, серед яких «Нумо, хлопці-козаки». Вони проводяться спільними зусиллями Нехайківського навчально-виховного комплексу, сільської ради, керівництва СТОВ «Пальміра» відділку с. Петровського, Будинку культури. У змаганнях беруть участь команди школярів, випускників минулих років та спортсменів із села Петровського. Учасники демонструють силу, спритність, знання військової справи. Такі заходи збирають до спортзали багатьох уболівальників не лише з Нехайок, а й із навколишніх сіл і відіграють велику роль як у популяризації здорового способу життя, так і в формуванні патріотичних почуттів.

Акція «16 днів проти насильства».

Метою акції є навчити дітей правилам безпечної поведінки. Волонтери розповсюджують листівки, організують виховні заходи, зустрічі з працівниками соціальних служб, проводять анкетування. Заходи спрямовані на захист прав дитини і підкреслюють, що будь-які прояви насильства є порушенням прав людини.

Акції «Серце до серця», «Допоможемо разом», «Подаруй дитині іграшку» сприяють вихованню в дітей милосердя, небайдужого ставлення до тих, хто потребує допомоги. Під час цих акцій проводиться збір речей для малозабезпечених сімей, коштів для хворих дітей, іграшок та одягу для дітей-переселенців зі східних областей України.

Будучи складовою частиною виховання в цілому, волонтерська діяльність впливає не тільки на свідомість, але й на відповідну сторону поведінки дітей. Для нас, педагогів, найвищою нагородою є позитивний результат нашої праці – виховання саме такого молодого покоління, яке відкриває душу назустріч тим, хто потребує допомоги,

теплого слова, співчуття, розуміння. Головне, дитині розповісти, переконати, організувати, самому взяти участь, і тоді відчуєш, що справа твоя не марна.

Волонтерська робота настільки захоплює дітей, що стає для них щоденною потребою. Їм хочеться поділитися своїми почуттями, враженнями, запросити у свої ряди нових друзів, тому й подають дописи до районної газети. Ось один із них.

«Віддай людині крихітку себе...»

Девіз нашого класу - «Єдина справжня розкіш - це розкіш людського спілкування». І тому вже другий рік поспіль ми надаємо шефську допомогу двом бабусям: Яровій Варварі Марківні та Шевченко Ользі Андріївні. Принести свіжої води з криниці, надати посильну допомогу по господарству, привітати з днем народження чи просто поспілкуватися - все це ми робимо залюбки. Добре розуміємо, наскільки це важливо для стареньких та ще й самотніх! Ми, у свою чергу, радіємо з того, що зробили людям добро, від спілкування, адже дізнаємося скільки цікавого з вуст бабусь: про історії з життя українського народу, голод 1933 року, Велику Вітчизняну війну. Ці спогади лишили шрами на їхніх серцях, а нас змусили задуматися над моральними цінностями, життєвими орієнтирами. Наших підшефних цікавлять шкільні справи, успіхи в навчанні. Ми ж розповіли про перші оцінки, про нових друзів, які влилися в колектив, про те, як готуємося відзначати річницю визволення Дробишчини.

Дорогою додому ми обговорювали почуте. А мені на думку спали слова улюбленої поетеси Ліни Костенко: «Віддай людині крихітку себе. За це душа наповнюється світлом».

Сподіваюся, що в кожного з нас душа наповнилася світлом, яке не погасне ще довгі роки (Аліна Степаненко, учениця 10 класу Нехайківського НВК).

Безперечно, проведення акцій – потрібна й гідна справа, яка не тільки допомагає людям, які потребують цієї допомоги, а й виховує в душах і серцях українців такі необхідні вміння та характеристики, як відповідальність, лідерство, альтруїзм, сумлінність тощо. Більшість громадських, політичних лідерів, видатних діячів у минулому мають саме досвід волонтерської діяльності та діяльності у молодіжних громадських організаціях.

Отже, можна зробити висновок, що волонтери важливі для суспільства, тому що вони працюють без користі для себе, показуючи цим, що є в житті речі більш цінні, ніж отримання матеріальної нагороди. Ось що допомагає суспільству впевнено стояти на ногах, а волонтеру – отримати задоволення і безцінний життєвий досвід, набути професійних знань та навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лях Т.А. Проблеми нормативно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні//Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка: збірник наукових праць/ [гол. редактор М.О. Носок] / Т.А.Лях. – Чернігів: ЧНПУ, 2012 – с. 111- 113.
2. Василенко К. Волонтер – це стан душі / К. Василенко // Волонтер. – 2001. – №10. – С. 38-40.
3. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2 кн. – Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади: навч.-метод. посібник / І.Д.Бех. – Київ: Либідь, 2003. – 344 с.
4. Вайнола Р.Х. та ін. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / Вайнола Р.Х., Капська А.Й., Комарова Н.М. – К.: Академпрес, 1999. – 218 с.
5. Як стати волонтером [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.teenager.iatp.org.ua/volunteers_ukr.php

Л. Д. Матвієнко, директор;

В. М. Килимник,
соціальний педагог Уманського
навчально-виховного комплексу
«загальноосвітня школа I-III ступенів № 7
– колегіум» Уманської міської ради

Анотація

Волонтерська діяльність несе в собі за мету достукатись до дитячих сердець, на конкретних прикладах показати, що добро при бажанні може творити кожен. В даній статті ми бажаємо поділитися власним досвідом та привернути увагу читачів до важливості виховання в дітей милосердя, співчутливості, благодійності, поваги до національних святинь українського народу. Читач має зрозуміти важливість виховання духовної єдності поколінь, виховання поваги до дітей, людей з особливими потребами, до людей похилого віку, до батьків. А саме через волонтерську благодійну діяльність ми педагоги НВК намагаємося достукатись до дитячих сердець, на конкретних прикладах показати, що добро при бажанні може творити кожен

БЛАГОДІЙНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ ЕФЕКТИВНИХ СПОСОБІВ ВИХОВАННЯ УЧНІВ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

*Ти добро лиш твори повсюди,
Хай тепло твої повнить груди.
Ти посій і доглянь пшеницю,
Ти вкопай і почисть криницю.
Волю дай, нагодуй пташину,
Приласкай і навчи дитину.
Бо людина у цьому світі
Лиш добро повинна творити!*

Л.Іванків

Особистість учня розвивається і формується під впливом багатьох факторів: об'єктивних і суб'єктивних, природних і суспільних, внутрішніх і зовнішніх, незалежних і залежних від волі і свідомості людей, які діють інтуїтивно або на науковій основі відповідно до поставленої мети.

Зміст виховної роботи вибудовується на основі гуманізації освітнього процесу, засвоєнні духовно моральних і соціально культурних цінностей. А тому система виховної роботи в навчальному закладі базується на пріоритетних напрямках (моральне, естетичне, національно патріотичне, екологічне виховання), які забезпечують всебічний розвиток та становлення творчої особистості, яка зможе реалізувати себе в дорослому житті. Під системою виховної роботи розуміють систему взаємопов'язаних виховних заходів, які відповідають поставленій меті. Виховна система навчального закладу будь-якого типу і форми власності — це складна психолого-соціологічна і педагогічна сукупність, яка охоплює весь педагогічний процес, інтегруючи навчальну і позаурочну діяльність дітей, спілкування за межами школи, вплив соціального, природного, предметно естетичного середовища.

Діяльність учнів є багатогранною і різноманітною. І чим ширше коло діяльності, тим багатшим є духовний світ дитини, більше перспектив для формування морального обличчя особистості. Види діяльності не мають певних меж: вони видозмінюються, оновлюються, втрачають свою актуальність чи, навпаки, підвищується їхня пріоритетність.

Позитивний життєвий досвід учнів формується і проектується у процесі вирішення конкретних життєвих ситуацій, які зустрічаються на кожному кроці.

Захворів товариш. Немовлята, які залишились без батьківського піклування. Діти з обмеженими можливостями. Ветерани і самотні люди похилого віку. Як допомогти? Перелік подібних ситуацій безмежний, як і безмежне наше життя. Уміння розв'язувати їх, починаючи з найбільш простих до найскладніших, — важлива умова орієнтації людини в будь-яких життєвих ситуаціях, як передбачених, так і непередбачених.

Благодійна проектна діяльність виступає умовою системи виховної роботи в процесі життєдіяльності учнівської молоді та формування відповідних ставлень. І чим відповідальнішою і проблемнішою виявиться благодійна ситуація в очах школярів, тим більше вони витратять енергії і тим якіснішим буде результат.

Адже усвідомлення виникає лише в процесі подолання труднощів, перешкод. Моральна сутність явищ по-справжньому відкривається учням лише при виникненні в проблему та знаходження шляхів її вирішення. Благодійність є важливою умовою формування і перетворення переконань у благодійні вчинки.

У процесі благодійної діяльності у дітей формується здатність уявляти себе на місці іншої людини, бачити і вирішувати проблеми, приймати рішення і погоджувати з ними свої дії, утверджуються найкращі людські якості — доброти, милосердя, благочинності тощо.

Таким чином, благодійна діяльність у нашому навчальному закладі сприяє формуванню у підростаючого покоління гуманістичних і громадянських, моральних і духовних цінностей, визначення мети та змісту життя, дотримання життєвих позицій і переконань, які є основою людського самовизначення. За словами О. Захаренка «Людина у цьому світі лише добро повинна творити». А втілення в життя благодійних акцій, проектів важливим кроком до творення Добра.

Волонтерство існує скрізь, де є люди, що піклуються про інших і про проблеми суспільства.

Кенн Аллен, президент Американської волонтерської організації «Крапки Світла»

Доброчинність є найвищим проявом духовності людини. Але вміння робити добро не виникає в людині само по собі. Потрібно змалку вчити дитину доброчинності і милосердю, виховувати в ній потребу допомагати іншим. Закладені з дитячих років добро, чесність, людяність, милосердя, відповідальність за свою громаду залишаються з людиною на все її життя. Сьогодні педагоги мають вирішити нелегке завдання: як навчити дітей бути добрими, людяними у нашому бурхливому світі, де часто нав'язуються принципи споживання та антиморалі, як виховати їх справжніми людьми. Кожен навчальний заклад шукає свої шляхи вирішення цього не легкого завдання, створює свої виховні методики та системи.

Ми переконані, що залучення дітей до благодійної діяльності є найдієвішим елементом виховної роботи, який особливо необхідний і нашим дітям, і нашим навчальним закладам.

Саме тому ще у 2000 році було створено шкільний волонтерський загін «Відкриті серця», до складу якого входять справжні патріоти добрих справ – це учні 5-11 класів. За положенням про волонтерську діяльність в загальноосвітніх закладах членами волонтерського загону можуть бути учні, що досягли 14 років або молодші школярі у співпраці та взаємодії з педагогами, які визнають мету, завдання та напрямки діяльності організації, батьки, вчителі. Робота загону пов'язана із загальношкільними напрямками виховання. Метою створення волонтерського загону було сприяння підвищенню мотивації до волонтерської діяльності, оволодінню основними знаннями та вміннями, необхідними для здійснення волонтерської роботи, а також розвитку активності, навичок свідомого та активного вибудовування власного життя. Протягом

своєї діяльності волонтерський загін УНВК «ЗОШ I-III ступенів № 7 – колегіум» є активним учасником Всеукраїнських, обласних та міських благодійних акцій та проєктів. Це і щорічна благодійна акція «Серце до серця», «Щастя на крилах», «Назустріч мрії», «Добро починається з тебе», «Милосердя» та багато інших. Робота волонтерського загону відзначена грамотами, подяками міського, обласного та Всеукраїнського рівнів.

Учні нашого НВК допомагають дітям, які виховуються в дитячому будинку, обласному міжрегіональному центрі соціально-психологічної реабілітації, дітям-сиротам, дітям позбавленим батьківського піклування, дітям з особливими потребами, які виховуються при міському центрі реабілітації для дітей-інвалідів, піклуються про людей похилого віку, ветеранів ВВВ, ветеранів праці, допомагають бійцям, які воюють в Східних областях(зоні АТО), їхнім сім'ям, сім'ям-переселенцям із зони АТО, вшановують пам'ять загиблих у роки Голодомору та під час війни, дбають про екологію, відроджують і зберігають мистецькі цінності, національні традиції, народні ремесла, пам'ятники рідного краю.

Набуваючи неоціненного досвіду у благодійних проєктах, учні НВК організовують власні соціальні благодійні проєкти. Наші ініціативи піднімають та вирішують найболючіші проблеми суспільства, а навчальний заклад стає справжнім осередком громадського руху. Юних благодійників підтримують батьки, місцеві органи влади та просто небайдужі громадяни нашого міста.

Залучаючи учнів до волонтерської діяльності, ми намагаємося виховати в них ті якості, які притаманні людині з великої літери, свідомому громадянину своєї держави.

Надзвичайно цінними є ті шкільні благодійні акції та проєкти, в яких діти допомагають іншим дітям, особливо ті, котрі самі потребують допомоги, допомагають іншим знедоленим. Такі проєкти є свідченням великої духовної сили й оптимізму тих, хто їх здійснює, виявляють найкращі якості дітей, формують здатність до розуміння різних емоційних станів, зміцнюють учнівський колектив.

Загалом всі учнівські соціальні проєкти, які організовані в нашій школі, мають високий виховний потенціал. Участь у них сприяє вихованню потреби у творенні добра, допомоги соціально незахищеним сім'ям, дітям, відволікає учнів від шкідливих звичок.

Основна педагогічна ідея здійснення учнівських соціальних проєктів, акцій полягає у тому, що вони можуть забезпечити:

1. Згуртування школярів навколо добрих справ, які вони можуть самі здійснювати, виховання дітей на базових соціальних цінностях — толерантності та солідарності;

2. Орієнтацію учнів на організацію змістовного дозвілля.

3. Виховання власної відповідальності за свої вчинки.

У ході реалізації соціальних проєктів здійснюється гуманістичне виховання і самовиховання учнів, що передбачає формування у них такого світогляду, який забезпечує відповідальне ставлення до дорученої справи і відповідальність за інших

У соціальних проєктах багато оригінальних ідей, цікавих форм діяльності: продуктивної, пошукової, творчої, волонтерської, рекламної, інформаційно-просвітницької, театральної, концертної. Кожна з них дає можливість досягти поставлених цілей і самореалізуватися учням у своїх найкращих здібностях й уміннях, що є актуальними у наш час.

Найважливішими ознаками соціального самовизначення особистості є активність, здатність до самостійного вибору і відповідальності. Саме завдяки цьому відбувається пізнання себе, довкілля та здійснюється процес соціального дозрівання особистості, який відображається у різних видах продуктивної діяльності, зокрема тієї, яка передбачена метою і завданнями кожного із соціальних проєктів. Відповідно до

закономірностей розвитку, підлітки шукають підтвердження зовнішніх соціальних оцінок їхньої особистості, які б співпадали з власною самооцінкою.

Оволодіти соціальним досвідом — це значить не тільки засвоїти просто сукупність інформації, знань, навичок, умінь, зразків поведінки, а володіти тим способом діяльності і спілкування, результатом якого він виступає. Участь у соціальних благодійних проектах створює для цього унікальні можливості. Спілкуючись з різними вразливими категоріями людей, на яких спрямовуються соціальні проекти, діти більш глибоко пізнають реальне життя, навчаються розуміти потреби і проблеми інших, враховувати причини і наслідки різних соціальних явищ, вчинків і поведінки. У подальшому їхньому житті це завжди буде слугувати правильним орієнтиром.

Робота волонтерів набула активного розвитку в закладі завдяки соціальним проектам, організованим ними: «Діти - дітям» (з 2009 року), «Іграшка для друга» (з 2009 року), «Милосердя» (з 2005 року), «Добром зігріта старість» (з 2010 року), «Чужих могил не буває» (з 2010 року), польсько-український проект «Пізнаємо, щоб співпрацювати» (2011-2012 р.р.), «Подаруй янгола» (2014 -2015 р.р.), «Підтримай Героя – подаруй йому частинку своєї доброти» (2014-2015 р.р.), «Зігрій солдата – подаруй тепло», (2014-2015 р.р.), «Відчини серце – подаруй тепло дитині» (з 2013 року). В рамках цих проектів проведено ряд благодійних акцій, до яких було залучено батьків, громадськість міста, засоби масової інформації.

Організуючи соціальні проекти, ми, педагоги НВК – колегіум, вчимо наших учнів бути добрими, милосердними, співчутливими та турботливими до чужого горя та біди. І оцінюючи результати проведених проектів, з упевненістю можемо сказати: учні нашого НВК-колегіум – це свідомі громадяни своєї держави, справжні патріоти добрих справ, співчутливі та високоорганізовані волонтери.

Добро для людини - це активне використання здібностей його душі у відповідності з високою гідністю або чеснотою.

Арістотель

Побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру, виховання ціннісного ставлення до соціального оточення та самої себе, національно свідомого, високоосвіченого, життєво компетентного, толерантного громадянина-патріота, здатного до саморозвитку та самовдосконалення, відповідального перед своєю нацією.

Благодійна діяльність у формі волонтерських проектів сприяє вихованню бажання допомогти ближньому, милосердя, благодійності; розширює коло учасників благодійних акцій та проектів, звертає увагу громадськості на актуальні питання сьогодення.

Даруй краплину добра всьому живому на землі. І негарзди щезнуть. Посади квітку, скажи добре слово, вшануй старшу людину, захисти тварину... Почни з найменшого – і добра у світі побільшає. Бо людина у цьому світі лиш добро повинна творити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Василенко К. Волонтер - це стан душі / К. Василенко // Волонтер. –2001.– №10. – С. 38-40.
2. Волонтерство. Порадник для організатора волонтерського руху /Укл. Т.Л. Лях; авт. кол.: О.В. Безпалько, Н.В. Заверіко, І.Д. Зверева, Н.В.Зімовець та ін. – Київ: ВГЦ «Волонтер», 2001. – 59с.

3. Голованова Т.П. Волонтерство в соціальній роботі як феномен цивілізованого суспільства / Т.П. Голованова, Ю.А. Гапон. – Київ, 1996. – 500 с.
4. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю / А.Й. Капська. – Київ: УДЦССМ, 2001. – 220 с.
5. Лях Т.Л. Мотивація до волонтерської діяльності / Т.Л. Лях[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.volunteer.kiev.ua/pages/290-motivacya_do_volontersko_dyalnost
6. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: діагностичний інструментарій: методичні розробки / [Укл. Т.О. Рудякевич]. – Житомир: ЖДУ, 2004. – 370 с.
7. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів / заг. ред. І. Зверевої, Г. Лактіонової. – Київ: Науковий світ, 2001. – 49 с.
8. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / за заг. ред. А.Й. Капської. – Київ: УДЦССМ, 2000. – 260 с.

Додаток 1

I. ІНФОРМАЦІЯ ПРО СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ

1.1. Назва проекту - «Відчини серце – допоможи дитині».

1.2. Виконавці проекту (кількість та категорія) - волонтери УНВК «ЗОШ І-ІІІ ст..№ 7 – колегіум», батьки, педагоги НВК.

1.3. Партнери та спонсори проекту (якщо є). немає

1.4. Цільова аудиторія (кому саме надається допомога). – діти, від яких відмовилися батьки та діти, які були вилучені із сімей через недбале ставлення і невиконання Закону України про обов'язки батьків, діти, що знаходять в Обласному міжрегіональному центрі соціально-психологічної реабілітації дітей в місті Умань, діти-сироти, діти ПБП, діти з функціонально – неспроможних сімей, діти-інваліди, що виховуються при центрі реабілітації дітей-інвалідів «Пролісок».

1.5. Географічна територія, на яку поширюється діяльність проекту. – місто Умань.

1.6. Терміни реалізації проекту – 2014/2015 навчальний рік

1.7. Мета проекту :

1. Формування в учнів власного погляду на складні проблеми виховання активної життєвої позиції, виховання значущих загальнолюдських цінностей (соціальне партнерство, толерантність, діалог), виховання почуття відповідальності, гуманізму, милосердя, співчуття, самодисципліни і самоорганізації, виховання бажання виконати роботу якісно, формування відповідального відношення до дорученої справи, вміння подавати інформацію про пророблену роботу з метою залучення до благочинної діяльності ровесників.

2. Формування уміння виявляти проблеми в суспільстві і знаходити шляхи їх вирішення, практичних навичок надання допомоги людям, навичок участі у суспільному житті міста, району. Вироблення особистого погляду на події, усвідомлення значення спільних зусиль та роботи в команді, активізація молодіжного волонтерського руху, виявлення і розповсюдження кращого досвіду роботи серед дітей та молоді та впровадження нових форм роботи, значущих як для кожної окремої людини, так і для суспільства в цілому.

3. Виховувати в учнів співчуття, милосердне ставлення до людей, до дітей, до ровесників, які потребують соціально – психологічної допомоги.

4. Залучати учнів до волонтерської діяльності шляхом благодійності, яка може бути не лише матеріальною, але й духовною.

5. Надавати постійну посильну допомогу Обласному міжрегіональному центрі соціально-психологічної реабілітації дітей м. Умань, міському центру реабілітації дітей – інвалідів «Пролісок», дитячому будинку.

6. Сприяти формуванню в учнів навичок надання реальної допомоги дітям, які виховуються без батьківсько-ціннісних гуманістичних орієнтирів.

7. Привернути увагу громади до проблеми дітей-сиріт та дітей ПБП.

8. Удосконалювати систему соціальних взаємин між учнями НВК та дітьми, які виховуються без батьків, дітьми, які мають обмежені можливості.

II. ОПИС ПРОЕКТУ

2.1. Актуальність проекту.

Серед учнів міста Умань в загальноосвітніх закладах навчається 14 дітей-сиріт та 56 дітей позбавлених батьківського піклування, що виховуються під опікою. В Обласному міжрегіональному центрі соціально-психологічної реабілітації дітей м. Умань виховується понад 35 дітей віком від 3 до 18 років, 20 дітей виховуються в дитячому будинку с. Ладижинка, 100 дітей – в школі інтернат с. Бабанка.

Станом на січень 2014 року в Уманській міській службі у справах дітей перебуває на обліку 82 дітей – сиріт та дітей ПБП, із вказаної кількості 76 дітей проживає і виховується в сім'ях опікунів, 6 дітей влаштовані в прийомні сім'ї. В нашому НВК навчається 5 дітей, які виховуються під опікою.

Тож ми бачимо що в Україні, зокрема в Умані, є діти, обділені батьківським теплом, яких не пригорне до себе мама та не посадить на коліно тато, вони не мають достатньо людської уваги і турботи, а тих коштів, які виділяє держава, вистачає лише на основні потреби. Наше суспільство сьогодні, на жаль, не є ідеальним. Досить часто спостерігаються прояви нерозуміння, жорстокого ставлення до людей, особливо дітей. Дорослими спостерігається ігнорування дитячих потреб і бажань. Тому саме нам з вами не варто забувати про тих, хто найбільше потребує нашої уваги і піклування.

Діти — це наше сьогодні і наше майбутнє. Заради їхнього щастя, щирсердечних усмішок, ясных очей дорослі роблять все, щоб малюки не засмучувались, не почували себе самотніми — без ласки, турботи та любові. Нам, благополучним людям, які виховуються у родині, важко навіть уявити собі, що відчуває у своєму серці маленька дитина, від якої відмовились батьки або ж якщо їх позбавляють батьківських прав. У такому випадку майже самотній, безпорадний маленький янгол залишається наодинці зі своїми проблемами.

Учасники проекту отримують соціальний досвід, а діти, на яких направлений проект, отримують емоційну та моральну підтримку через насичення їх життя спілкуванням, цікавими подіями та культурними заходами, учні - волонтери намагатимуться привернути увагу до життєво важливих проблем маленьких громадян міста.

Діти з особливими потребами та їх родини отримують підтримку (моральну, емоційну та матеріальну), відчують небайдужість суспільства до себе, не залишаться один на один зі своїми проблемами; покинуті діти отримують любов, якої позбавили їх батьки, відчують, що вони не самотні, є люди, яким вони не байдужі.

І хоч про таких дітей турбується держава, вони не мають головного – батьківського тепла, турботи.

Проект передбачає постійне відвідування Обласного міжрегіонального центру соціально-психологічної реабілітації дітей м. Умань під час якого школярі спілкуються з дітьми, широко дарують любов та тепло малюкам.

Допомогти дітям, а особливо тим, кому практично немає від кого чекати допомоги і підтримки є надзвичайно важливою і потрібною справою.

2.2. Завдання проекту.

1. Не залишитися байдужим до проблем, з якими живуть діти з особливими потребами, створити атмосферу любові і радості, поділитися своїм теплом серця,

подарувати краплини радості дітям, які виховуються без батьківського піклування, які опинилися в складних життєвих обставинах.

2. Надання можливості свідомо формулювати ситуації і організовувати власний життєвий простір, розвиток громадянської ініціативи і громадянської відповідальності, стимулювати інтерес до рішення актуальних проблем суспільства, привернути увагу різних структур і суспільства до проблем дітей з особливими потребами, покращувати емоційний стан дітей, що виховуються без батьківського піклування по можливості, сприяти забезпечення можливостей учнівській молоді відчутти себе соціально значущою одиницею в суспільстві, популяризація волонтерського руху в м. Умань.

3. Організувати та взяти активну участь в благодійних акціях «Іграшка для друга», «Подаруй радість дітям», «Святий Миколай Чудотворець – дітям», «Твори добро, бо ти людина».

4. Провести благодійні акції по збору благодійних коштів на лікування дівчинки Світоленко Ольги.

5. Організувати та провести благодійні акції, що має за мету збір одягу, канцелярського приладдя для учнів НВК з числа дітей з функціонально неспроможних сімей.

6. Провести свято Миколая в Обласному міжрегіональному центрі соціально-психологічної реабілітації дітей м. Умань, дитячому будинку, центрі реабілітації для дітей-інвалідів.

7. Налагодити постійне спілкування з дітьми та працівниками Обласного міжрегіонального центру соціально-психологічної реабілітації дітей м. Умань, дитячого будинку, центру реабілітації для дітей – інвалідів.

8. Роз'яснення про важливість даної проблеми батькам, вчителям, учням.

9. Залучення волонтерів до різних благодійних акцій міського та Всеукраїнського рівнів, з метою виховання в них доброти, милосердя, співчутливості, співпереживання до проблем інших.

2.3. Стислий опис проекту.

Протягом п'яти років волонтери є активними учасниками Всеукраїнської благодійної акції в допомозі дітям. Тому було вирішено організувати та реалізувати власний проект по допомозі дітям без батьківського піклування та дітям-інвалідам в нашому місті.

Участь в проекті бере вся школа.

У рамках дії проекту волонтерський загін «Відкриті серця», до складу якого входять учні 5-11 класів, постійно підтримують зв'язок з вихованцями та працівниками притулку, дітьми-інвалідами та їх батьками. Це дає можливість краще зрозуміти потрібні напрямки надання допомоги та підтримки дітям. Волонтери організовують різні акції, які сприяють допомозі та підтримці дітей. Проведення благодійних акцій показує, що навколо нас багато небайдужих, добрих і милосердних людей. Учні школи переймаються турботою про вихованців притулку, дитячого будинку, центру реабілітації дітей-інвалідів. Кожного місяця представники волонтерського загону відвідують дітей : читають їм книги, грають в ігри, допомагають їм в підготовці і проведенні різних свят.

Для поширення серед учнів, батьків школи позитивного досвіду благодійної діяльності учасники проекту проводять круглі столи, тренінгові заняття, де обговорюють важливі питання, план подальших дій, результати проведених акцій.

В рамках проекту проводиться «Тиждень толерантності», основною метою якого є поширення серед учнівської молоді знань про добро, милосердя. Проведено ряд годин спілкування, флеш-моб, уроки доброти, тренінгові заняття, конкурси малюнків та дитячих проектів.

Кожного місяця в ході реалізації проекту на шкільному сайті та в міській пресі висвітлюється інформація про проведення акцій, заходів запланованих в рамках проекту «Відчини серце – допоможи дитині».

2.4. Очікувані результати реалізації проекту: шляхом практичної діяльності довести, що учнівська молодь може дати надію на впевненість держави у надійному зростаючому поколінні, яке вміє знаходити шляхи реалізації великих проблем суспільства через реальні дії маленьких громадян.

ЗАХОДИ

щодо роботи волонтерського загону «Відкриті серця» УНВК «ЗОШ І-ІІІ ступенів № 7 – колегіум» над соціальним проектом «Відчини серце - допоможи дитині»

№	Назва заходу	Дата проведення	Відповідальний
I етап. Пошуково-аналітичний			
1	Інформування учнівського, педагогічного та батьківського загалу школи про умови соціального проекту «Відчини серце-допоможи дитині»	Вересень	Соціальний педагог
2	Настановче засідання волонтерського загону «Відкриті серця» на тему: «Умови та зміст соціального проекту «Відчини серце-допоможи дитині».	Вересень	Соціальний педагог
3	Призначення відповідальних за збереження життя та здоров'я волонтерів (учнів) під час проведення соціального проекту	Вересень	Заступник директора з ВР
II етап. Практичний.			
4	Акція «Допомагаємо творити добро».	Вересень	Соціальний педагог
5	Проведення соціального опитування «Чи готовий ти допомагати?» (на вулицях міста та мережі інтернет).	Вересень	Міністерство «Соціометр».
6	Зустріч із вихованцями Обласного міжрегіонального центру соціально-психологічної реабілітації.	Вересень	Волонтери
7	Зустріч із вихованцями дитячого будинку	Вересень	Волонтери
8	Зустріч із вихованцями центру соціально-психологічної реабілітації дітей-інвалідів.	Вересень	Волонтери
9	Акція «Добром зігріта старість»	Жовтень	Соціальний педагог, волонтери.
10	Акція «Допомагай розважаючись».	Жовтень	Педагог організатор, соціальний педагог
11	Проведення тренінгових занять з групами волонтерів: «Ефективні комунікації», «Я-волонтер».	Жовтень, Березень	Соціальний педагог, практичний психолог
12	Організація благодійної акції по зборі коштів на лікування дівчинки Світовенко	Вересень - жовтень	Соціальний педагог,

	Ольги, що хвора на гострий лейкоз.		волонтери.
13	Акція «Зігрій дитину-подаруй тепло»	Листопад	Волонтери, соціальний педагог
14	Тиждень толерантності.	Листопад	Соціально-психологічна служба
15	Відзначення дня волонтера	5 грудня 2014 року	Волонтери
16	Акція «Іграшка для друга»	Листопад - Грудень	Волонтери, соціальний педагог
17	Акція «Мрії збуваються»	17 грудня	Соціальний педагог
18	Акція «Святий Миколай Чудотворець – дітям» в Обласному міжрегіональному центрі соціально-психологічної реабілітації дітей.	17 грудня	Волонтери, соціальний педагог, педагог-організатор.
19	Акція «Святий Миколай Чудотворець – дітям»	18 грудня	Волонтери, соціальний педагог, педагог-організатор
20	Акція «Святий Миколай Чудотворець – дітям»	19 грудня	Волонтери, соціальний педагог, педагог-організатор
21	Створення творчої групи по підготовці та проведенню круглого столу «Дитячий форум доброти» (підведення підсумків акції «Святий Миколай Чудотворець – дітям»)	26 грудня 2014 року	Соціальний педагог, волонтерський загін «Відкриті серця», президент ш/п учнів «Гармонія»
22	Акція «Бібліотека для притулку»	Листопад – грудень	Волонтери
23	Всеукраїнська акція «Щастя на крилах»	Жовтень – грудень	Волонтери
24	Всеукраїнська акція «Серце до серця»	Протягом навчального року	Волонтери, соціальний педагог, педагог-організатор
25	Акція «Добром обізветься твоя доброта»	Листопад	Волонтери, соціальний педагог
26	Акція «Не смійся з мене»	Квітень	Волонтери, соціальний педагог
27	День взаємодопомоги	8 травня	Волонтери
III етап. Презентаційний (підсумковий)			
28	Робота міністерства «Прес-центр» 1. Інформування учасників навчально-	Травень	Соціальний педагог,

	виховного процесу школи та громадян м. Умань про хід підготовки та реалізації соціального проекту «Відчини серце – допоможи дитині». 2. Зв'язок з місцевими ЗМІ у роботі над проектом.		волонтерський загін «Відкриті серця».
29	Висвітлення на шкільному сайті інформації про проведені акції в рамках проекту «Відчини серце – допоможи дитині».	Протягом навчального року.	Соціальний педагог

Додаток 2

Соціальний проект «Підтримай Героя – подаруй йому частинку своєї доброти».

I. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЕКТ

- 1.1. Назва проекту «Підтримай Героя – подаруй йому частинку своєї доброти»
- 1.2. Виконавці проекту (кількість та категорія) – учні, батьки та педагоги НВК
- 1.3. Партнери та спонсори проекту (якщо є). - немає
- 1.4. Цільова аудиторія (кому саме надається допомога). – воїни Уманщини, що воюють в зоні АТО в Східних областях
- 1.5. Географічна територія, на яку поширюється діяльність проекту – УНВК «ЗОШ I-III ступенів № 7 – колегіум»
- 1.6. Терміни реалізації проекту – жовтень - листопад – березень 2014/2015 н. р..
- 1.7. Керівники проекту - Килимник Вікторія Михайлівна(соціальний педагог), Олійник Наталія Василівна(педагог організатор)

II. ОПИС ПРОЕКТУ

2.1. Завдання проекту

Метою проекту є підняття бойового й патріотичного духу наших українських військових, їх моральна підтримка; виховання в учнів патріотизму, любові і шани до рідної землі, українців; вшанування історичного подвигу українського народу у боротьбі за єдність та незалежність України; підтримка українських військових в зоні АТО, сімей загиблих, поранених

Завданням проекту є:

- підняття рівня патріотизму у школярів;
- розвиток та становлення громадянської позиції учнівської молоді;
- формування в учнів співвідповідальності за долю України;
- формування стійкої національної ідентифікації;
- моральна та матеріальна підтримка воїнів – учасників АТО

2.2. Стислий опис проекту.

Державотворчі процеси, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність вирішення проблеми виховання національно свідомих громадян, патріотів своєї Батьківщини, спадкоємців і продовжувачів національно-патріотичних традицій. Становлення і розвиток незалежної України, формування нових соціально-політичних відносин можливе лише за умови усвідомлення молодим поколінням особистої відповідальності за долю своєї країни. Відтак, патріотичне виховання учнівської молоді стає важливою складовою частиною процесу формування зрілої особистості – громадянина, справжнього спадкоємця і продовжувача національних традицій з активною громадянською позицією. Адже патріотизм – одне з найглобальніших людських почуттів, закріплених віками і тисячоліттями, що поєднує в собі любов до своєї Вітчизни, рідної землі, свого народу, своєї матері, бажання зберегти історично-культурну спадщину і готовність до їх захисту.

На часі всі ми переживаємо нелегкі часи, майбутнє держави та наших близьких у небезпеці. Нажаль, війна не закінчилась – уманські бійці продовжують воювати на

сході. Вони потребують безліч необхідних речей від шарпеток до приладів нічного бачення. Але найбільше їм потрібна наша любов, підтримка, розуміння. Волонтерський загін «Відкриті серця» та педагоги ініціюють патріотичний благодійний проект «Підтримай Героя – подаруй йому частинку своєї доброти». В рамках проекту ми пропонуємо організувати благодійні акції, надавати матеріальну допомогу у вигляді теплих речей, та речей першої необхідності для бійців, виготовити своїми руками оберіг – «Янгола-охоронця» до Новорічних Свят, «Валентинки для солдатів» до Дня Святого Валентина, а також тісно співпрацювати з волонтерським штабом «Разом». Ми вважаємо, що теплі речі, та речі першої необхідності – це те що потрібно нашим героям в першу чергу, а також - обереги дуже важливі, адже, вони несуть позитивну енергію, яка здатна захистити людину від ворога. За християнськими віруваннями ангели оберігають невинних і карають винних, охороняють закон і передають людству Божу Волю. Наразі воїни, які несуть службу в АТО, потребують нашої моральної підтримки, теплоту наших сердець. Їм вкрай необхідно знати, що про них пам'ятають і на них чекають. Тож, сподіваємося, що ангели, створені дитячими руками, зігріють воїнів душевним теплом, оберігатимуть їх від ворожих куль та допоможуть здобути перемогу і мир для нашої країни.

III. ОПИС ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Перелік заходів, що були проведені в рамках реалізації проекту.

I. Пошуково-аналітичний

- Організація проекту та його учасників.
- Інформування учнівського, педагогічного та батьківського загалу школи про умови соціального проекту «Підтримай Героя – подаруй йому частинку своєї доброти»
- Робота гуртка «Пошук», «Дослідник», збір інформації про учасників бойових дій в Східних областях з числа випускників, батьків НВК.

II. Практичний

- Благодійний ярмарок «Щедрі дари осені».
- Написання листів, малюнків учнями НВК для воїнів АТО.
- Акція «До перемоги разом»:
- Зустріч з волонтерами штабу «РАЗОМ», передача воїнам АТО листів, малюнків, придбаних товарів.
- Зустріч з воїнами АТО з батальйону Кульчинського.
- Проведення дня гідності і свободи України.
- Акція «Миколайчик захисникам України».
- Відкриття меморіальної дошки випускнику школи, воїну АТО, який загинув в зоні бойових дій Курмашеву Олексію.
- Акція «Творить добро».
- АКЦІЯ «Зігрій солдата – подаруй тепло»
- Проведення майстер-класів, виготовлення та збір оберегів.
- Освячення та передача оберегів воїнам АТО через представників волонтерського штабу «РАЗОМ».
- Акція «Запали свічку Героям» в рамках проведення флеш-мобу «Повертайся живим».
- День Соборності України
- Майстер клас по виготовленню оберегів(янголів) для військовозобов'язаних уманчан по четвертій хвилі мобілізації до лав Збройних сил України.
- Участь в міських заходах відправки військовозобов'язаних уманчан по четвертій хвилі мобілізації до лав Збройних сил України

- Акція «Валентинка для солдата»
- Майстер-клас з виготовлення валентинків для солдатів.
- Збір парафіну, продуктів харчування для воїнів АТО
- Допомога сім'ям-переселенцям із зони АТО.

III. Презентаційний (підсумковий)

- підведення підсумків роботи з реалізації Проекту;
- узагальнення та оформлення матеріалів із реалізації Проекту, презентація результатів проектної діяльності, висвітлення досвіду з патріотичного виховання у місцевих виданнях, засобах масової інформації.

IV. РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ

Залучення вчителів, учнів, батьків, керівників гуртків, вихованців і просто охочих людей до реалізації даного проекту.

Виховання почуття вдячності захисникам, співпереживання за долю України та українців, небайдужості до майбутнього держави і нації.

сформоване почуття національної гордості та ідентифікації, патріотизму, поваги до подвигу українського народу за єдність та незалежність держави; високий рівень відповідальності, організованості, самодисципліни.

ЗАХОДИ

щодо роботи учнівського волонтерського колективу УНВК «ЗОШ І-ІІІ ступенів № 7 – колегіум» над соціальним проектом «Підтримай Героя – подаруй йому частинку своєї доброти»

№	Назва заходу	Дата проведення	Відповідальний
1	Інформування учнівського, педагогічного та батьківського загалу школи про умови соціального проекту «Підтримай Героя – подаруй йому частинку своєї доброти»	жовтень	Прес-центр ш/п «Гармонія», волонтери «Відкриті серця»
2	Робота гуртка «Пошук», «Дослідник», збір інформації про учасників бойових дій в Східних областях з числа випускників, батьків НВК.	жовтень - грудень	Члени гуртків «Пошук», «Дослідник».
3	Благодійний ярмарок «Щедрі дари осені»	жовтень	Класні керівники, батьки, учні.
4	Написання листів, малюнків учнями НВК для воїнів АТО.	кінець жовтня	Класні керівники, учнівський актив, учні школи.
5	Акція «До перемоги разом»: закупівля необхідних речей першої необхідності, ліків першої необхідності, теплих речей, засобів особистої гігієни, продуктів харчування для воїнів АТО.	перший тиждень листопада	ЗВР, соціальний педагог, учнівський актив
6	Зустріч з волонтерами штабу «РАЗОМ», передача воїнам АТО листів, малюнків, придбаних товарів.	листопад	ЗВР, соціальний педагог, учнівський актив
7	Зустріч з воїнами АТО з батальйону Кульчинського	3 листопада	Педагоги, учнівський актив
8	Проведення дня гідності і свободи України	21 листопада	Педагоги, учнівський актив

9	Акція «Миколайчик захисникам України»	5 грудня	Педагоги, учнівський актив
10	Відкриття меморіальної дошки випускнику школи, воїну АТО, який загинув в зоні бойових дій Курмашеву Олексію	15 грудня	Адміністрація, батьки, учні, вчителі НВК
11	Акція «Творить добро»	Грудень	Педагоги, учні, батьки НВК
12	АКЦІЯ « Зігрій солдата – подаруй тепло»	15-19 грудня 2014 року	Педагоги, учні, батьки НВК
13	Проведення майстер-класів, виготовлення та збір оберегів.	23 листопада – 10 грудня	Вчителі НВК
14	Освячення та передача оберегів воїнам АТО через представників волонтерського штабу «РАЗОМ».	10 грудня – 19 грудня	Педагоги, учні, батьки НВК
15	Акція «Запали свічку Героям» в рамках проведення флеш-мобу «Повертайся живим».	Січень 2015	Волонтери загону «Відкриті серця»
16	День Соборності України.	22.01.2015	Педагог організатор, соціальний педагог, бібліотекар.
17	Майстер клас по виготовленню оберегів (янголів) для військовозобов'язаних уманчан по четвертій хвилі мобілізації до лав Збройних сил України.	26-27 січня	Педагог організатор
18	Участь в міських заходах відправки військовозобов'язаних уманчан по четвертій хвилі мобілізації до лав Збройних сил України	29-30 січня 2015 року	ЗВР, соціальний педагог, учні 10-11 класів.
19	Акція «Валентинка для солдата»	02-10.02.2015 р.	Волонтери загону «Відкриті серця», соціальний педагог
20	Майстер клас з виготовлення валентинок для солдатів	04.02.2015 р.	Педагог організатор
21	Збір парафіну, продуктів харчування для воїнів АТО	02-10.02.2015 р.	Волонтери загону «Відкриті серця», соціальний педагог
22	Допомога сім'ям-переселенцям із зони АТО.	Постійно	Соціальний педагог

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради»
Зам. № 1450 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1